

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492, 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica št.
2. — Telefon št. 190.

Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor
Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1.
Telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Nemška miselnost se mora spremeniti

Nemirno vretje, ki ga je svet že več let opazoval v obeh nemških državah Srednje Evrope, se je lani in letos stopnjevalo do viška. Ta pojav, ki vzmernirja ne samo neposredne nemške sosesde, marveč tudi ostali evropski svet, se more smatrati za nekako zapoznele reakcije na nečuvane napore nemškega naroda med vojno in na grozovit poraz, ki je zadel Nemce kljub temu, da so žrtvovali svoje najboljše sile v dosego nadvlade nad drugimi narodi. Ako primerjamo Nemce z drugim velikim narodom bogate zgodovinske tradicije in prošlosti, s francoskim narodom, nam pada v oči pred vsem drugim ena ogromna in bistvena razlika. Po strahovitim padcu cesarja Napoleona je bila Francija pregažena od tujih vojsk, osovražena po vsej Evropi in je skoroda izgubila značaj veselice. Vendar Francozi niso iskali krivice izven sebe, vedoč, da je v posameznih fazah Napoleonovega bežnega sija stal ves narod strnjen za velikim Korzikom, zato je moral nositi tudi posledice njegovega propada. Brez odloga se je ves narod hotel posla z nova, si v presenetljivo kratkem času priboril staro pozicijo v mednarodnem svetu in si celo ustvaril velik kolonialni imperij. Tudi kratkotrajna faza Napoleona III., ki je takisto končala s ponižanjem Francije, ni v ničemer izpremenila življenjske smeri tega treznega in varčnega naroda. Poplačal je svoje za oni čas naravnost nemogoče vojne dolgeve do zadnjega santima v najkrajšem času, pomiril se z izgubo Alzacije in Lorene ter se čez par desetletij zopet pojavil kot odločujoč činitelj v evropski in svetovni politiki.

Nemcem pa očitno manjka ta občutek neminovne potrebe pomiriti se z dejstvi, zato so najboljše moči trosili za iskanje krivice svojemu porazu. Začele so se doma medsebojne obdolžitve zaledja in fronte, obenem pa so se Nemci smatrali za edinega pravičnika na bojem svetu, ki je doživel krivični padec samo zaradi zavisti in zahrbtnosti obdajajočih ga sovražnih narodov. Dasi se med Nemci močno goji študij zgodovine, vendar se doslej ni našel med njimi človek, ki bi uvidel stoletno zatiranje Slovanov po nemškem življu ter bi slovanskim narodom priznal pravico vsaj do onega ozemlja, ki so ga v težkem neenakem boju ohranili kot svoja neoporečno slovanska narodna tla. Po starem pravilu osporavajo Nemci, smatrajoč sebe za izvoljen nordijski narod s posebno kulturno mislijo, Slovence, Čehom in Poljakom vsako pravico do obstoja in narodne svobode. Spomniti se je treba le one smešne geopolitične kategorizacije, da tvorijo omenjeni trije slovanski narodi nemški »Kulturboden« in da spadajo zato tudi politično v območje nemštva. Čeprav je službena Nemčija momentano drugačna in vedno na novo zatrjuje svojo miroljubnost in pravičnost, na žalost še ne vidimo zanesljivega znaka, da bi bila ta preorientacija iskrena in trajna, a tudi ne znaka, da bi se v tem pravcu spreminjala miselnost nemškega naroda. Nauk in vera o manjvrednosti drugih narodov, zlasti slovanskih, sta še danes osnova nacionalne vzgoje. Ona sta tudi največ kriva, da so se Nemci znašli v taki osamljenosti, ki jo še bolj poudarja neresna doktrina o severnjaški rasi kot nositeljici vseh človeških vrlin. S takim naukom so si odbili vse narode in pokazali svoje v vsem od francoskega nasprotno bistvo. Obe nemški državi, Nemčija in Avstrija, trpita pod to dedno obremenitvijo, značilno pa je, da se miselnost kljukastega križa prijemlje tudi onih delov nemškega naroda, ki žive izven območja obeh nemških držav.

Nemške manjšine v nasledstvenih državah žive mirno življenje. V zaščiti zakonov se smejo svobodno udeleževati kulturno, gospodarsko in politično, medtem ko glavni del Nemcev stoka pod istousmerjevalnim režimom ali pa pod vladjo, ki je zaprisežena nasprotnica hitlerjevskih idej. Zdi se nam, da bi morale te manjšine začeti ceniti mir in varnost, ki so ju deležne v nasledstvenih državah, in da bi morale končno spoznati, da je njihova usoda v mnogem boljše nego usoda njihovih mnogovrstnih Avstrijskih Nemčij. Dasi pa so že davno minuli časi, ko bi se morala mlada država vzgledovala glede notranje ureditve po obeh nemških državah, vendar mnogi znaki pričajo, da je nekemu delu nemške manjšine na Češko-slovaškem, v Rumuniji in v manjši meri tudi pri nas kljub vsemu še vedno bolj pri srcu kljukasti križ nego domoljubje do države, kjer žive v miru, redu in zakoniti zaščiti. Kajti položaj se je tako temeljito izpremenil, da Nemec le v svoji državi ne more svobodno in kar je glavno: brez opasnosti za svoje življenje, izpovedovati nazorov, ki se slučajno ne strinjajo v vsem z nazori vladajočih.

Po položaju sodeč, se Nemcem ne bo še tako kmalu posrečilo, da se izmota iz težkoč, ki so vanje zabredli po svoji krivdi, ko so drugod iskali krivce za svojo narodno nesrečo. Zdjaj se nastopila faza medsebojnih bojev in že pri tem pripravi svetu pred dvajsetimi leti.

Tri važne gospodarske uredbe Vlada je izdala uredbe z zakonsko močjo: o novem maksimiranju obrestne mere, o državni kontroli nad karteli in o prepovedi Batovih in sličnih popravljalnic

Beograd, 13. avgusta. AA. Ministrski svet je na podlagi člena 63 finančnega zakona za leto 1934-35 na predlog ministra za trgovino in industrijo predpisal te uredbe o maksimiranju obrestni:

Čl. 1.

1. Obrestna mera za denarna posojila se odreja tako-le: a) pri denarnih zavodih in bančnih obratih največ 4,5 odstotka nad eskomptno mero Narodne banke; b) za zadruge in privatne upnike največ 8 odstotkov.

2. Predpis 1. odstavka določa tudi najvišjo višino koristi, ki se sme dogovoriti pri podeljevanju posojil v blagu.

3. V najvišjo obrestno mero ali korist spadajo tudi postranska plačila ali dajatve, katere dolžnik prevzame poleg obresti, kakor n. pr. provizije, režijski stroški. Toda upnik sme zahtevati od dolžnika poleg obresti še stvarne stroške za sestavo pogodbe, takse, poštniške in druge dejanske izdatke in stroške zaradi zavarovanja ali povračila dolga.

Čl. 2.

1. Obrestna mera za vloge na vložnih knjižicah, tekočih računih in zapisih pri denarnih zavodih in bančnih obratih ne more biti višja od eskomptne mere Narodne banke, znižane za 1 odstotek.

2. Obresti od vlog na knjižice, tekoče račune in zapise se računajo po tej uredbi od 1. julija 1934.

Čl. 3.

1. Določbe čl. 1 prvi in drugi odstavka ne veljajo za tiste dolgeve kmetovalcev, ki so urejeni s posebnimi zakonskimi predpisi glede izplačilnih rokov posojil in obresti.

2. Denarni zavod ne more računati drugemu denarnemu zavodu večjo obrestno mero kakor od 8% letno.

3. Določbe čl. 2 se ne nanašajo na vloge po knjižicah, tekočih računih in zapisih pri zavodih, glede katerih veljajo posebni predpisi uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov glede maksimiranja obresti za stare terjatve.

4. Obresti za dolgeve denarnih zavodov po že izdanih založnicah se znižajo na 6% letno, ako so večja, in sicer od prvega prihodnjega kupona. — Od tega se izvzamejo založnice, izdane v inozemstvu.

Čl. 4.

Denarni zavodi v zmislu te uredbe so denarne ustanove v obliki delniških družb ali družb z omejenim jamstvom, dalje kreditne zadruge, hranilnice javnopravnih teles in tiste denarne ustanove, ki so osnovane s posebnimi zakoni.

Čl. 5.

1. Pogodba, ki odmerja večje obresti ali koristi od predpisanih v prvem in drugem členu, je neveljavna za znesek, ki presega najvišje obresti ali koristi po čl. 1 in 2.

2. Večjih pogodbenih obresti ali koristi od onih, ki so predvidene v čl. 1 in 2, se ne bo prisodilo in se ne more zavarovati ali izvršiti, če tudi bi bile dogovorjene s pravomočnim sodnim sklepom ali z drugo izvršno listino.

Čl. 6.

Obresti za posojila v denarju ali koristi od posojenega blaga, dogovorjene ali določene, preden dobi ta uredba zakonsko moč, se lahko kot takšne računajo in iztirjajo, ako ne nasprotujejo določbam zakonov, ki so veljavni do uveljavitve te uredbe. Toda od dne, ko ta uredba stopi v veljavo, se smejo te obresti računati in iztirjati, če niso bile vnaprej vračunane in izplačane, samo v iznosu, s katerim niso v nasprotju s temi predpisi.

Čl. 7.

Obračuni o dolgovih se morajo opraviti pisмено na monopolnem papirju. Obliko tega papirja bo predpisal finančni minister v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo. S tem niso razveljavljene olajšave, ki veljajo v tem oziru za pristojbine.

Čl. 8.

1. Kdor zavestno krši predpise te uredbe se kaznuje z zaporom 6 mesecev in z denarno kaznijo do 25.000 dinarjev, v kolikor niso s kazenskim zakonom predvidene strožje kazni.

2. Kdor plača večje obresti za vloge

po knjižicah, tekočih računih in zapisih od tistih, ki so predvidene v čl. 2, ga kaznuje ministr za trgovino in industrijo z denarno kaznijo do 50.000 Din.

3. Vsote iz teh kazni gredo v fond za nadzorstvo nad denarnimi zavodi, ki se ustanovi pri državni hipotekarni banki in ki ga vodi minister za trgovino in industrijo.

Čl. 9.

Pooblašča se finančni minister, da izda pravilnik o izvršitvi te uredbe.

Čl. 10.

Ta uredba dobi obvezno moč, ko se razglasi v Službenih novinah.

S tem dnem prenehajo veljati uredba o maksimiranju obrestne mere z dne 21. novembra 1933, razglašena dne 4. decembra 1933, in pa vsi predpisi, ki tej uredbi nasprotujejo.

Državna kontrola nad karteli

Beograd, 13. avgusta. p. Na osnovi paragrafa 63 finančnega zakona za poslovno dobo 1934-35 je danes ministrski svet na predlog ministra za trgovino in industrijo poleg drugih važnih odredb sprejel tudi uredbu o kartelih. Uredba obsega 32 paragrafov v 7 poglavjih.

Prvo poglavje vsebuje dva paragrafa in določajo:

Karteli se prepovedujejo.

Mimo te prepovedi sme minister za trgovino in industrijo v soglasju z ministrskim svetom izjemno odobriti ustanovitev kartelov, če njih obstoj zahtevajo nujni gospodarski razlogi ali javni interesi, bodisi v svrhu ureditve proizvodnje ali prodaje blaga, bodisi v svrhu ureditve poslovnih pogojev in cen, odnosno tarife. Proti odredbi, s katero so odobri ustanovitev kartela, nezadovoljne stranke nimajo pravice do pritožbe na državni svet.

Drugo poglavje vsebuje določbe o ustanavljanju takih kartelov. Za ustanovitev kartelov so potrebne pisne pogodbe, odobrene po ministrstvu za trgovino in industrijo, ki bo vodilo tudi pisne registre kartelov. Nad karteli se bo vršila državna kontrola, katere stroške pa bodo morali kriti karteli sami.

Tretje poglavje se nanaša na preiskovalni postopek, ki se uvede v primerih, da bi izvajanje kartela škodovalo interesom narodnega gospodarstva ali države sploh.

Četrto poglavje vsebuje določbe o delnem ali popolnem razveljavitvi kartelne pogodbe, v kolikor bi bila škodljiva splošnemu gospodarstvu ali državnim interesom. Tudi glede teh prepovedi in omejitev karteli nimajo pravice pritožbe na državni svet.

Novo uspešno posredovanje ministra dr. Ulmanskega v trboveljskem sporu

Trboveljska družba je pristala na nadaljnje koncesije rudarjem, ki so v soboto začeli z novo stavko — Resen poziv rudarskega glavarstva stavkajočim

Ljubljana, 13. avgusta. d. Značna gladovna stavka v revirjih TPD se je končala po zaslugi uspešne intervencije ministra za šume in rudnike g. dr. Ulmanskega. Ob tej priliki je g. minister obljubil, da se bo energično zavzel za povišanje kontingenta dobav premoga za državne železnice, nakar bi se mezdna pogajanja začela v zakoniti obliki.

Gospodu ministru je v kratkem času uspelo, da doseže izdatno povišanje kontingenta za 6500 ton in s tem sorazmerno povečanje števila delovnih dni. Na podlagi tega so se začela pogajanja med delavskimi zastopniki in zastopniki podjetja, ki so se zaključila 8. avgusta z znanim sporazumom, ki bi naj stopil v veljavo 15. avgusta.

Nova stavka rudarjev

Ob tej priliki so delavski zastopniki svoj končni pristavek rezervirali, dokler ne bo potrebnega povišanja obdelave. A že 10. avgusta, še preden se je moglo delavstvo izjaviti glede zaključnega sporazuma, je del rudarjev — dočedaj še ni ugotovilo po čigavi intervenciji — brez vidnega povoda stopil v stavko ter zasedel jameške prostore in rudniške objekte.

Stvar se je začela v Trbovljah in se je razširila tudi na ostale revirje TPD.

Sele 11. avgusta je akcijski odbor stavkajočih rudarjev v Trbovljah postavil svoje zahteve v 9 točkah. Prva od teh je zahtevala, da se zagotovi »ekstistenčni minimum« od leta 1923. Pripomniti se, da bi se na osnovi sklenjenega sporazuma glede na povečanje števila delovnih dni kljub znižanju kopaške mezd za 1 Din dnevno mesečni zaslužek dvignil povprečno za 75 Din. Oblasti so vse potrebno ukrenile za vzdrževanje reda in mira, kakor tudi za varnost objektov in naprav. Red in mir se dozdaj ni kršil.

Prihod ministra g. dr. Ulmanskega

Da bi se informiral o dejanskem stanju, se je pripeljal danes jutraj v Ljubljano minister za šume in rudnike g. dr. Ulmanski, ki se je podal takoj po prihodu na banko upravo. Tam se je vršila na podlagi doslihih poročil konferenca, ki jo si pristostvovali gg. ministri dr. Ulmanski, minister dr. Novak, ban dr. Marušič in podban dr. Pirkmajer. Gospod minister je sprejel zastopnike TPD, Delavske zbornice in članice nacionalne akcijskega odbora.

Na konferenci se je ugotovilo da je nepremišljeni korak rudarjev onemogočil vsako smoteno akcijo za povišanje njihovih razmer, ker se delavstvo ni izjasnilo glede zaključkov nameravane sporazuma in je s svojim nezakonitim početjem izločilo nadaljnjo sodelovanje oblastev.

Nadaljnje koncesije TPD

Nazvleč temu je g. ministru uspelo obvestiti TPD, da veljavna nove pogodbe stopi v veljavo šele 1. septembra 1934. in da v prihodnjih 9 mesecih ne izvrši nobene redukcije delavstva, pa tudi ne zniža mezd. Obenem se je TPD zavezala skrbeti tudi za manj rentabilna naročila in tako povlačiti mesečni zaslužek rudarjev. Poslednje je važno poudariti, ker se s tem razmere ustalijo in ustvarijo trajnejši in boljše izglede za božično trboveljskih rudarjev.

S tem je izgubila stavka tudi svojo moralno upravičenost in se pričakuje, da se bodo rudarji vrnili na delo upoštevajoč napore in dobro voljo oblastev, posebno še najvišjega predstavnika rudarskega oblastva ministra g. dr. Ulmanskega.

Proglas rudarskega glavarstva

Rudarsko glavarstvo je izdalo v zvezi s stavko v trboveljskih revirjih sledeči razglas:

Rudarsko glavarstvo opozarja delavstvo TPD, da v interesu reda in mira ter spoštovanja pred zakonom, ki ga mora imeti vsak državljan, nikakor ne more trpeti nezakonitega početja delavcev, ki so zasedli jameške prostore in rudniške objekte ter onemogočajo redno obratovanje. Ravno tako malo je v interesu delavstva, da se postavlja v nasprotje z zakonom, v trenutku, ko so državna oblastva na delu, da pomagajo delavstvu k doseglju zahtev, v kolikor so upravičene.

Vsled tega rudarsko glavarstvo nujno poziva delavstvo, da napravi konec temu protizakonitemu stanju ter se poda na redno delo.

Apeliramo na delavstvo, da se zaveda velike odgovornosti svojega početja, ki bi moglo imeti ne samo zanj, nego tudi za svoje dalekosežne posledice, ter da ima zaupanje in oblastvo, ki bo skrbelo, da se kot doslej tudi poslej rešujejo sporna vprašanja v duhu zakonitosti in socialne pravičnosti. Zakonitost, red in mir so glavni pogoji za urejeno življenje v državi ter je zato dolžnost oblastev, da uporabljajo za dosego tega cilja tako v interesu države, kakor posameznikov vsako sredstvo, ki jim ga nudi zakon.

Okrožnica TPD

TPD je s svoje strani poslala delavcem naslednjo okrožnico:

Sklicujoč se na razglas rudarskega glavarstva, obvešča družba delavstva, da je pripravljena nadaljevati redno delo na podlagi določb protokola od 27. julija 1931, ki je bil dosedaj v veljavi, s sledečimi izpremembami:

1. Od 1. septembra 1934 stopijo v veljavo naslednje minimalne mezd:

I. kategorija 37 Din, II. kategorija 32,25 Din, III. kategorija 27,75 Din, IV. a kategorija 23 Din, IV. b kategorija 18,50 Din.

Sedaj veljavne akordne postavke se znižajo za 3 odstotke.

2. Deputatni premog: S 1. oktobrom 1934 se določi za vse delavce, ki so doslej upravičeni prejemati deputatni premog, nova količina deputatnega premoga, in sicer 6 ton letno, oziroma pri onih delavcih, ki so prejemali doslej polovico deputatnega premoga, se določi višina na 3 tone letno.

3. TPD odstopa od svoje zahteve po de-kategorizaciji ter ostane točka 3. dosedanjega protokola od 27. VII. 1931 v veljavi.

Vse te tri točke postanejo sestavni del protokola od 27. julija 1931.

Družba se je namram g. ministru za šume in rudnike obvezala, da tekom prihodnjih 9 mesecev ne bo spreminjala teh delovnih pogojev in ne bo izvršila nobenega odpusta sedaj zaposlenega delavstva, razen v primerih kakakega disciplinskega ali kazenskega prestopka, ter da bo storila vse, da tudi z manj ugodnimi dobavami omogoči delavstvu boljše zaposlitev ter tudi boljše zasluzne možnosti, kakor dosedaj oziroma kakor v isti dobi lanskega leta.

Družba poziva delavstvo, da stopi s polno vneto zopet na delo, ker so samo pod takimi pogoji zagajamene eksistenčne možnosti podjetja in s tem tudi delavstva.

Madžarska išče izhoda

Ministrski predsednik in zunanji minister bosta obiskala Poljsko, ki naj pomaga spraviti madžarski politični voz s sedanje mrtve točke

Pariz, 13. avgusta. wk. Skorajšnje potovanje madžarskega ministrskega predsednika Gombösa v Varšavo vzbuja v francoski diplomaciji živahno zanimanje. Dejstvo, da bo skupno z njim potoval v Varšavo tudi zunanji minister, se smatra kot dokaz, da ne gre za običajen obisk iz kurtoazije, temveč da bodo pri tej priliki razpravljali tudi važna politična vprašanja. Obisk je bil po tukajšnjem naziranju določen v času, ko je madžarska zunanja politika dospela na razpotje. Do sedaj se je ta politika v glavnem opirala na sodelovanje z Italijo, Avstrijo in Nemčijo, sedaj pa išče Madžarska nove opore v vzhodni Evropi.

Ali bo Poljska ustregla madžarskim željam glede gospodarskih in političnih

Štiri nove smrtne obsodbe na Dunaju

Dunaj, 13. avgusta. g. Zvečer ob 19.15 je bila zaključena razprava pred vojaškim sodiščem proti devetim policijskim uslužbencem, ki so bili obtoženi udeležbe pri napadu na kancelarijo palače. Štirje policijski uradniki. Hohrab, Hackel, Leeb in Maizten, so bili obsojeni na smrt. Dalje so bili obsojeni na težko ječo s temnico na dan 25. julija vsakega leta: Doček in Schrott na doživljenjsko, Pangerl na 25-letno ter Fröhlich in Steiner na 20 letno.

Jeseni se obnove lesna pogajanja z Italijo

Sušak, 13. avgusta. n. V mesecu oktobru se v Trstu sestaneja jugoslovanska in italijanska delegacija za pogajanja glede nadaljnjega izvoza našega lesa v Italijo in njegovega placementa na italijanskih tržiščih. Ta pogajanja, ki so se pred kratkim že pričela, so bila prekinjena, ker so bile zahteve italijanske delegacije nespresledne. Sedaj se bodo pogajanja nadaljevala tudi glede izvoza našega lesa v Italijo po določenih nekdanjih tržiščih.

Peto poglavje se nanaša na preklic ali odpoved pogodbe, nadaljnji poglavji pa na kazenske odredbe in prehodne določbe.

Popravljalnice Bate niso več dovoljene

Beograd, 13. avgusta. AA. Ministrski svet je na osnovi § 63 finančnega zakona za leto 1934-35 na predlog ministra za trgovino in industrijo predpisal uredbo o prepovedi popravljalnic oblike in obutve s strani industrijsko-tvorniških obratov za oblike in obutve in njihovih podružnic in prodajaln. Uredba se glasi:

§ 1. Industrijsko-tvorniškim obratom za oblike in obutve kakor tudi njihovim podružnicam in prodajalnam je prepovedano popravljalni oblike oziroma obutve in prejemati naročila za njihovo popravilo. Izvzete so samo malenkostne izpremembe med prodajo v prodajalnah, da se blago lahko prilagodi potrebam kupca. Obstojee delavnice navedenih obratov za popravilo oblike in obutve je treba likvidirati v treh mesecih po uveljavitvi te uredbe. Industrijski obrati, ki izdelujejo gumjasto obutve, smejo te izdelke popravljalni samo v svojih tovarniških delavnicah.

§ 2. Proti kršitvam določb te uredbe veljajo določbe o kršitvah in kaznih obrtnega zakona.

§ 3. Ta uredba stopi v veljavo z razglasitvijo v »Službenih Novinah«.

Petnajst let svobodnega Prekmurja

V nedeljo je poteklo 15 let, odkar so jugoslovenske čete definitivno zasedle Prekmurje

V Prekmurju, 12. avgusta. Dvanajsti avgust 1919! O čemer niso sanjali nikdar naši predniki in v kar smo mi mladi sami upali le s strahom, to se je dopolnilo 12. avgusta 1919. Ob zori tega dne so prestopile jugoslovenske čete Muro, ki je tisoč let ločila brate ene krvi in enega jezika, ter stopile na jugoslovensko prekmurško zemljo in prinesle svobodo najmlajšemu jugoslovenskemu bratu, skoraj že pozabljenim potomcem nekdanjega panonskih Slovanov. Veselje in radost sta odmenjavala v naših srcih, po naših vaseh, po poljih in po naši sanjavi ravnini. Napočil je dan svobode, največji, najpomembnejši, najlepši dan v naši zgodovini. Danes poteka petnajst let svobodnega državnega življenja panonskih Slovencev in svobodni, veliki, zedinjeni domovini Jugoslaviji.

Jesen 1918. Boji na življenje in smrt. Polom front osrednjih sil in njih kapitulacija, konec svetovne vojne. Premirje in vstajenje novih narodnih držav. Iz potokov krvi in na grmadah kosti stotisočev žakov se je rodila mlada Jugoslavija. Jugoslavija, ki pa je segala samo do Mure. Rešen je bil Maribor, odrešene Slovenske gorice, Radgona, a meja med Jugoslavijo in Madžarsko je bila Mura!

Zavladalo je splošno narodno veselje, prirejale so se veličastne manifestacije po vseh večjih krajih sosedne bivše Štajerske, kjer je osvobodeni narod pozdravljali svojo Jugoslavijo. Prekmurje pa so čakali najtežji časi negotovosti in najusodnejših preizkušenj. Onostran Mure je stala Jugoslavija, zedinjena domovina prej raztresenih, ponižanih in razžaljenih jugoslovenskih bratov, v vsem svojem čaru in v vsej svoji veličini, ko je Prekmurje moralo preživljati svoje najusodnejše dneve in čutili dvakrat težko pest svojega gospodarja. V jeseni 1918 je ostalo Prekmurje izven mej svobodne Jugoslavije. Mura je ostala meja. Kako dolgo še?

Kako dolgo bo še Mura meja, vedno ali le še kratek čas? Ali smo rojeni tudi mi za svobodo, ali pa je naš dedni narodna smrt? Ta vprašanja so se pojavljala povsod, na vsak korak in so bila izgovorjena tisoč in tisočkrat. Odgovora ni mogel dati nihče. Naša usoda se je določala v Parizu.

Onostran Mure je bila Jugoslavija. Duše in srca vsega našega naroda je na mah prešinila vroča želja po svobodi, po Jugoslaviji. Naenkrat smo se vsi zavedali svoje narodnosti; v nas sta rasla narodna zavest in narodni ponos. Streti okove, postati svobodni, združiti se z brati v Jugoslavijo — to je bilo hrepenenje vseh. Kako naglo, neopazno, preko noči so se sužnji zavedali suženjstva in tudi svojega Slovanstva.

Jugoslavija je bila privlačna sila, ki je dramila in klicala tudi prekmurški narod v svoje naročje. Vasi so postale nemirne, v ljudstvu je kipel ogenj z vedno večjim plamenom; Mura nas ne sme razdvajati, Mura nas mora spajati. Ali bo še mogel kdo pogasiti ta ogenj navdušenja in hrepenenja?

Sosednji Ljutomer je proslavil dan svojega osvobodjenja. Prav tako Radgona. Med tisočglavo množico v Lju-

tomeru se je zbralo tudi okrog 300 Prekmurcev na Glavnem trgu in se pridružilo manifestirajočim. Mura je bila zastražena, a tudi to ni prestrašilo in zadržalo svobode želnih Jugoslovencev iz Prekmurja, da se ne bi prišli pokloniti Jugoslaviji v bližnji Ljutomer, da dajo duška svojemu čuvstvu in svojim željam. Z novo vero in z novim upanjem so se vračale množice v svoja sela in svoja domovja. Prvi koraki so bili storjeni, upanje je rastle in krog probujenih Jugoslovencev se je širil. In vendar, kako dolgi meseci so stali še pred nami!

Prvi Božič po vojni! Obhajali so ga osvobodeni Jugoslaveni kaj praznično. Zarek zaupanja je poslal tudi v Prekmurje. Nastopil je junak Jurij, prestopil je s svojo pogumno četo Muro, šel skozi Lendavo, Črenšovce, Beltince in se utaboril v Soboti. A naša usoda v Parizu še ni bila rešena. Četa je bila prešibka. Svoboda Prekmurja je zahtevala svoje žrtve. In žrtve so padle na Bistrici in v Soboti. Siava jani!

Revolucija, boljševizem, nastopilo je trpljenje in strah. Strogo zastražena meja, preganjanja, ustrahovanja, obljube in vabe, vse to ni moglo več udariti vere v svobodo, hrepenenja po Jugoslaviji. Bežali so naši fantje in možje in se uvrstili med borbe, da se vrnejo z orožjem v roki in spode za večno kletega sovraga. Zrasle so legije v Ljutomeru in Strigovi.

Propaganda in agitacija sta postajali živahniji. Letala so trosila letake. Ponoči, v kletih so se stiskali odločnejši in pogumnejši delavci in kovalci načrte za nadaljnje delovanje. Pobirali so se podpirati po občinah, iskali prehodi čez vodo in prenašala poročila. Pritisk s strani boljševikov je bil vedno hušji, ničvredni boljševiški denar, revkizicije, grožnje, pretepavanja in streljanja so tirala ljudstvo ne v obup, ampak v še odločnejši odpor proti rdeči diktaturi v Pešti in proti Pešti sploh.

Kaj obljube z avtonomijo! Kdo bo verjel Pešti in madžarskim mogotcem? Ne, na jug, tam je naša domovina, tam so naši bratje. Beltinski plebiscit je že točno pokazal, kje je večina. Na poziv: kdo je za Jugoslavijo, naj gre, so šli vsi, le odposlanec madžarske vlade z vojaštvom je ostal. Ali se tako smeli ljudje še lahko dajo zavesti s praznimi besedami? Borba med rdečimi in belimi, grmenje topov in regetanje pušk so bili novi znaki, da se bliža naš dan.

V Parizu so potekala pogajanja ugodneje za nas. Obiski predstavnikov velikih narodov so dali priliko, da je ljudstvo lahko razkrivalo svoje razpoloženje. Že smo vedeli, da bomo osvobodeni. Boljševiški drhal je zapuščala Muro. Zadnji vlaki so odvažali žalostne ostanke boljševiške oborožene sile. Boljševizem je propadel, na Madžarskem je nastala nova zmešnjava, a ta se ni več tikala nas. Mi smo imeli obrnjene poglede čez Muro.

Odločeno. V Parizu so zadostili pravici: Prekmurje se pridruži Jugoslaviji. Še nekaj dni in napočil je dvanajsti avgust. Vstal je naš dan! Z rojstvom novega dne, z vzhajajočim solncem se je rodila naša svoboda. Ko je posijalo solnce čez ravni in obdelane grče, so pozdravljale naše vasi, naša srca in naša grla prinašalke svobode, junško jugoslovensko vojsko.

Sin španskega kralja se je ubil na Koroškem

Ponesrečil se je na avtomobilskem izletu s svojo sestro, ki je šofirala, a ostala nepoškodovana

Dunaj, 13. avgusta. AA. Četrty sin bivšega španskega kralja Alfonza XIII. infant don Gonzalo je sredi popoldneja podlegel ranam, ki jih je dobil ob priliki avtomobilske nesreče v Krumpendorfu na Koroškem. Njegov avto je zadel ob obcestni zid, ko se je hotel izogniti kolesarju. Peljal se je na izlet s svojo sestro, ki je tudi šofirala, a je bila pri nesreči lažje ranjena.

Dunaj, 13. avgusta. AA. Iz Krumpendorfa poročajo, da je tiskar prišel tekem noči španski kralj Alfonz XIII. Njegov sin don Gonzalo je izdihnil ob 2. jutraj. Podlegel je notranji krvavitvi.

Celovec, 13. avgusta. AA. Četrty sin španskega kralja Alfonza infant don Gonzalo se je smrtno ponesrečil. Vozil se je z avtomobilom, ki ga je vodila njegova sestra infantinja Beatrica. Odpeljala sta se na izlet iz Celovca v Poreče. V bližini Krumpendorfa se je moral avtomobil iznenada izogniti nekemu kolesarju. Infantinja je hotela kreniti na desno, toda vozilo je pri tej priliki trčilo v cestni zid. Infant don Gonzalo je dobil pri tem hude poškodbe v prsi in želodcu. Popolnoma je podlegel notranji krvavitvi. Njegova mati kraljica Viktorija, ki se je nahajala na počitnicah v Divonnu, je odpotovala na Koroško. Kolesar baron Rihard Neumann je priznal, da je povzročil nesrečo.

Pariz, 13. avgusta. AA. Z Dunaja poročajo, da je bivši kralj Alfonz že sredi priprave na Krumpendorf, kjer se je pripetila

avtomobilska nesreča njegovega sina. Princinja Beatrica, ki je vodila avtomobil, ni skoro nič poškodovana. Zdravnik je izjavil kralju Alfonzu, da je takoj po nesreči nudil princu Gonzalu prvo pomoč. Njegove poškodbe niso bile brezpogojno smrtno, toda smrt je nastopila zaradi notranje krvavitve.

Podrobnosti o nesreči

Dunaj, 13. avgusta. Č. Nocojšnji listi poročajo iz Celovca: V bližini Celovca se je večerj dogodila težka avtomobilska nesreča, ki je zahtevala življenje najmlajšega sina bivšega španskega kralja Alfonza infantinja Beatrica. Beatrica je odpeljala svojega brata iz Celovca v bližnjo Poreče. Ko je avto brzel skozi K. vo vrbo se je pripeljal njuemu avtomobilu nasproti neki najbrž vinjeni kolesar. Princinja Beatrica, ki je vodila avto, se mu je hotela izogniti in je zavila na desno. Pri tem pa je avto močno zadel ob neki zid in se hudo poškodoval. Princ Gonzalo je dobil močan udarec v trebuh in je padel v nezavest. Zdravniki so ugotovili, da je dobil hude notranje rane v želodcu in da mu je počilo nekaj krvnih žil. V zelo težkem stanju so ga prepeljali v bolnico, kjer je pa kmalu nato podlegel ranam. Kolesarja so orožniki izsledili. Na policiji je sam priznal svojo krivdo. Imenuje se baron Richard Neumann.

Veliki železniški nesreči

V Avignonu na Francoskem je bilo 8 mrtvih in 50 ranjenih, v Hallu na Nemškem 2 mrtva in 40 ranjenih

Pariz, 13. avgusta. k. Francijo je večerj zadel zopet huda železniška nesreča. Na postaji v Avignonu je (kakor smo kratko poročali že v ponedeljskem »Jutru«) brzovlak zavozil v tovorni vlak. Nesreča je zahtevala osem smrtnih žrtev, dočim je bilo okrog 50 ljudi ranjenih. Današnji listi objavljajo o nesreči naslednje podrobnosti:

Včeraj jutraj ob 5. je privozil na avignonski kolodvor brzovlak Zeneva - Cote d'Azur. Preko kretin je vozil z brzino 60 km in brzokne je pri eni izmed kretin skočil s tira in se z vso silo zaletel v tovorni vlak, ki je stal na sosednem tiru. Stroj in prva dva voza brzovlaka ter nekaj vagonov tovornega vlaka je bilo v hipu v razvalinah. Skoro vsi ostali vagoni obeh vlakov pa so skočili iz tira in se deloma prevrnili. Vsi štirje glavni tri železniške postaje so bili popolnoma blokirani od vlakov. Prekinjen je bil tudi električni vod, tako da so na postaji hkratu ugasile vse luči. Zaradi oblačnega vremena je bila še tema, kar je povzročilo med potniki še večjo paniko, ob enem pa otežkovalo reševanje. Vrh tega so začeli razbiti vagoni še goriti.

Z riskiranjem lastnega življenja so železničarji najprej pogasili požar, nato pa z vso naglico pričeli razkopavati ruševine, izpod katerih so se slišali stoki in klici ranjenec.

Iz ruševin prvih dveh vagonov brzega vlaka so izkopali štiri mrliče in 39 hudo ranje-

nih potnikov in železniških uslužbencev. Dva izmed njih sta že v ambulanci na postaji izdihnila. Z vso naglico so ranjence prepeljali v avignonsko bolnišnico, kjer so zdravniki dognali, da štirim izmed njih brzokne ne bo mogoče rešiti življenja. Dva sta ponorec umrla. Iz drugih vagonov brzega vlaka, ki so bili deloma prav tako hudo poškodovani so odnesli okrog 15 ranjencev. Ostali potniki so odšli le s strahom.

Halle, 13. avgusta. k. Na tukajšnji železniški postaji se je večerj jutraj pripetila velika železniška nesreča. Pospešeni tovorni vlak je zadel, baš ko je odhajal s postaje, v osebni vlak, ki je prihajal na postajo. Vodja osebnega vlaka in neki potnik sta bila ubita, okrog 70 potnikov in železničarjev je bilo ranjenih, 17 med njimi bolj hudo. Lažje ranjene potnike so kar na postaji obvezali.

Avignon, 13. avgusta AA. Strojvodjo ekspresnega vlaka Zeneva-Ventimiglia, ki je večerj skočil s tira, so aretirali. Preiskava je dogajala, da je vozil čez kretince s pretirano hitrostjo.

Še druga nesreča v Nemčiji

Berlin, 13. avgusta. AA. V bližini Lipskega je tovorni vlak zavozil v odbojake. Stroj se je prevrnil. Deset voz je zgorelo. Štirje železničarji so hudo ranjeni.

Bolgari v Južni Srbiji

Člani bolgarsko-jugoslovenske lige iz Sofije so posetili vse večje kraje vardarske banovine — Njihov vodja Dimo Kazasov o vtisih z zanimivega potovanja

Sofija, 13. avgusta. AA. Bivši minister, predsednik bolgarsko-jugoslovenskega društva v Sofiji g. Dimov Kazasov, ki je s člani tega društva obiskal Beograd in južne kraje Jugoslavije, je dal poročevalcu agencije Avale v Sofiji naslednjo izjavo o svojih potnih vtisih:

»Naša pot po Jugoslaviji nas je pripeljala tudi med čarobne krašote Sarajeva in Mostarja. Tu se stikajo oblike vzhoda in zapada. Globok vtis so napravili na nas zgodovinski Dubrovnik, eksotičnost Hercegovine, divna fantastičnost Kotora, romantično Cetinje. Vsi ti vtisi so nas oddeljavali od zemlje in nas dvigali čedalje višje. Bili smo v Peči, v Prizrenu, v Kumanovu in Skoplju. Ogromni napredek tega mesta nas je začudil. Odtod smo obiskali Tetovo, Gostivar, Ohrid, Bitolj in Prilep. Vsa ta mesta so originalna in razpolagajo z mnogimi lepotami, s toplino in patriarhalnostjo. Povsod so nas sprejeli s prično in bratsko toploto. Povsod smo slišali od prebivalstva, da želi živeti v sporazumu in bratstvu z bolgarskim narodom. Vsi družabni krogi izražajo željo, naj bi se na Balkanu okrepilo jedro, ki bo omogočilo

mir in zdrav razvoj vsega polotoka. Povsod smo opazili, kako skuša država z javnimi deli in gospodarsko dvigniti prebivalstvo in državo. Potovali smo odlično, po dobrih cestah in smo povsod naleteli na dragocene ustanove, ki dvigajo zdravstveno in gospodarsko stanje. Prebivalstvo, ki živi za svoje delo, želi, da bi se obe državi zblizali in da bi z lojalnimi stiki z medsebojnim spoštovanjem dvignili moč skupnosti.«

Tajna tiskarna makedonstvujuščih

Sofija, 13. avgusta. AA. Po še nepotrjenih vesteh je redarstvo odkrilo v Sofiji tajno tiskarno. V njej so tiskali svoje proglase in druge publikacije člani VMRO.

Sovjetski poslanik v Sofiji

Sofija, 13. avgusta. AA. Tukajšnji politični in novinarski krogi trde, da je sovjetska vlada sklenila imenovati za svojega pooblaščenega ministra v Sofiji nekakega znanega ruskega generala in diplomata grofa Pavla Ignatjeva, ki je igral pomembno vlogo pri osvoboditvi Bolgarije leta 1878.

vah na sodišču razkrijejo grde zlorabe javnih podpor. Skopuh, ki s svojo smrtjo osrečijo mnoge dediče, so se predstavljali za največje reveže in že dolga leta uživali podpore. Socialni urad prijavi v takih primerih vse izplačane podpore v obrestni vred k zapuščini in sodišče jih takoj odtegne od zapuščini ter likvidira.

Kongres sladkovodnih ribarjev, združenih v novosadski Zvezi ribarskih zadrug

Novi Sad, 12. avgusta.

Ob priliki proslave 130letnice Rbarske družine v Pančevu in blagoslovitve zastave tamošnjega Podpornega ribarskega društva, bo 18. in 19. t. m. kongres sladkovodnih ribarjev, včlanjenih v novosadski Zvezi ribarskih zadrug. Na kongresu se bo obravnavalo med drugim novi načrt ribarskega zakona. Povabljeni so na kongres tudi zastopniki ministrstev za kmetištvo, za gozdarstvo in rudnike in za trgovino in industrijo.

Sovjetski letalci v Franciji

Pariz, 13. avgusta. AA. Havas poroča: Sovjetska eskadrila je ob 9.30 zapustila letališče v Le Bourgetu in odpuila v Lyon. Od sovjetskih letalcev se je prisrčno poslovil letalski minister general Denain s spremljevalcem.

Šef generalnega štaba nastopil svoje mesto

Beograd, 13. avgusta. AA. Novoimenovani načelnik glavnega generalnega štaba, armijski general Milan Nedić, ki je bil 6 let komandant armije v Skoplju, je davi prišel v Beograd.

Tekom današnjega dne je generala Nedića sprejel minister vojske in mornarice general Milan Milovanović. Nato je general Nedić odšel v glavni generalni štab.

Licitacija tobačnih zalog na veliko

Beograd, 13. avgusta. AA. Monopolska uprava priredi 15. septembra t. l. ponudbo licitacijo za zakup tobačne prodaje na veliko in prodaje cigaretnega papirja za prihodnjih pet let. Ta licitacija za vsa prodajna področja bo samo v Beogradu in upravi državnih monopolov. Po pogojih je vsa država razdeljena na 86 prodajnih področij, za vsako področje pa je treba vložiti posebno ponudbo.

Angleži zmagali v alpski vožnji

London, 13. avgusta. AA. Reuter poroča iz Monakovega: V mednarodni alpski vožnji, ki se je sredi končala v Monakovem, je zmagala Talbotova odprava. Obstajala je iz treh avtomobilov, ki so jih vodili Hugh Eaton, Couper in Wisdon. Ti angleški vozovi so prevozili nad 2000 milj dolgo, izredno težko in mestoma po najslabših cestah in planinskih prelazih Evrope speljano pot brez kazenske točke. Talbotova trdka se zadnja leta ni udeleževala podobnih tekem. Pri sedanjih tekmi je sodelovalo 150 avtomobilov in velja tekma za eno natečajih na svetu.

Kako so rešili Byrda

Newyork, 13. avgusta. g. Ameriškega polarnega raziskovalca Byrda, ki je preživljal med opazovanjem vso zimo sam približno 200 km daleč od svojega glavnega tabora, je rešila rešila ekspedicija pod vodstvom njegovega tovariša dr. Poultonerja. Poultonerjeva ekspedicija se je odpravila na pot s traktorji in več samci, a se je morala dvakrat obrniti zaradi silnih snežnih viharjev. Še le pri tretjem poskusu si je mogla ekspedicija priboriti pot preko ogromnih ledenikov, na katerih je bila večkrat v največji življenjski nevarnosti. Byrd je bil zelo izčrpan in so ga morali na saneh odpeljati v glavni tabor.

Angleški kralj kot sportni tekmovalac

London, 13. avgusta. AA. Angleški kralj je s kraljico danes dopoldne zapustil Cowes, kjer so se vršile velike regate. Odpuh je z jahto »Victoria and Albert« v Portsmouth. Odtod je odpotoval v London. V šestih tednih, v katerih je kralj sodeloval s svojo jahto »Britannia«, je odnesel dve prvi mesti in eno drugo.

Beogradske šahovski turnir

Beograd, 12. avgusta. p. Sinoči se je igralo sedmo kolo, ki je dalo nekaj zelo zanimivih partij. Ljubljancema nista imela sreče. Sikošek je podlegel Petroviću, partija Sorli : Dizdinsky pa je ma prekinjena. Doslej se vedno vodi Subotinski Schreiber, ki ima 6 točk. Slede mu Sorli s 4 in pol (1) in Sikošek s 4 točkami.

Danes dopoldne se je vršila glavna skupščina Jugoslovenske šahovske zveze. Po običajnem dnevnem redu je bil izvoljen za častnega predsednika zveze bivši minister dr. Zelimir Mazuranić, za predsednika pa narodni poslanec Stevan Cirić. V nadzornem odboru je med drugimi inž. Kasal iz Ljubljane.

Mariborski šahovski turnir

Maribor, 13. avgusta. Mednarodni šahovski turnir v Mariboru se bliža koncu. Še eno kolo in prva velika mednarodna šahovska bitka v Mariboru bo odločena.

Danes dopoldne so bile odigrane prekinjene partije 6. kola z naslednjimi rezultati: Spielman je v 56. potezi premagal dr. Astaloša, Steiner po 69. potezi Refjira, partija Vidmar : dr. Drezga pa je bila danes dopoldne znova prekinjena. Več izgledov ima dr. Drezga, ker ima enega kmeta več kot njegov nasprotnik.

Danes popoldne se je pričelo 8. kolo turnirja. Dosegli so se naslednji rezultati: Vidmar in Spielmann sta po 30. potezi remizirala, prav tako Pirc in Refjir. Menčikova je premagala dr. Drezgo po 41. potezi. Partija Steiner : dr. Astaloš pa se je v zelo nejasnih pozicijah prekinila.

Stanje je bilo po 8. kolu naslednje: Pirc 6 in pol, Steiner 4 in pol (1), Menčikova 4 in pol, Refjir in Spielmann po 4, dr. Astaloš 2 in pol (1) Vidmar 1 in pol (1) Stupanj 1 in pol in dr. Drezga 1 (1).

Jutri dopoldne se odigra vseh partij Vidmar : dr. Drezga iz 6. kola in Steiner : dr. Astaloš iz 8. kola. V sredo, 15. t. m. bodo odigrali partije poslednjega kola. Pričeli bodo ob pol 9. in bodo igrali do konca. V zadnjem kolu se bodo srečali: Refjir in Vidmar, dr. Astaloš in Stupanj, dr. Drezga in Steiner, Spielmann in Menčikova. Pirc je že odigral vse svoje partije.

Vremenska napoved

Zagrebska vremenska napoved za danes: Precej oblačno, ponekod polagoma jasno, zmerno toplo, bolj stalno.

Dunajska vremenska napoved za torek: Deževno, oblačno. Temperatura bo še nekoliko padla.

Baski demonstrirajo proti madridski vladi

Kljub prepovedi vlade so izvedli volitve v avtonomistični pokrajinski odbor — Aretacije in izgredi

Madrid, 13. avgusta. č. Neprestani spori med baskijskimi krajevnimi oblastmi in madridsko centralno vlado so v zadnjih dneh povzročili celo vrsto incidentov in populčnih sporov med španskimi orožniki in prebivalci posameznih baskijskih mest. Baskijske občine so nameravale izvesti glasovanja, s katerim naj bi se ljudstvo izrazilo za zahteve baskijskih voditeljev, zlasti pa za to, da bi se ustanovila pokrajinska komisija, ki naj bi poleg drugega branila dosedanje občinske privilegije, med njimi tudi pravico občin, da same pobirajo take, si pridržijo od njih svoj del, ostalo pa pošljejo v Madrid. Španska vlada pa o teh zahtevah Baskov ni hotela ničesar čuti in je izdala stroge odredbe, da se preprečijo take plebiscitne volitve. Kljub temu pa so v mnogih občinah izvedli glasovanje. Ko je o tem bil obveščen notranji minister, je takoj odredil aretacije županov, občinskih odbornikov in drugih voditeljev Baskov v mnogih krajih. Prebivalstvo v nekaterih krajih je bilo pravčasno

obveščeno, da se pripravljajo aretacije, in se je postavilo orožnikom v bran. Zlasti v Bilbao je prišlo do hudih populčnih sporov med orožniki in demonstranti. V vseh treh baskijskih pokrajinah so znatno ojačili vojaške posadke.

London, 13. avgusta. AA. Mnoge občine v severni Španiji so večerj izvedle pokrajinske volitve, čeprav jih je madridska vlada prepovedala, ker zbornica še ni sklenila zakona o volitvah v pokrajinske odbore. Policija o danee aretirala veliko število županov in občinskih svetnikov. Baski so volitve opravili deloma v privatnih hišah, deloma pa ob drugih urah, kakor so bile prvotno določene. Vršile so se v 111 krajih. Župana v San Sebastianu so aretirali. Premotil je policijo in je peljal v svoji urad. Medtem pa so občinski svetniki oddali svoje glasove v občinskih dvorani. Policija je tudi aretirala župana v Bilbao. Aretirane župane so takoj odstavili s položajev. Vlada je poslala v tri severne pokrajine vojaška ojačenja.

Zlgrabe podpor socialnega urada

Ljubljana, 13. avgusta

Ldeženka stranska zločina na Starem trgu, Pepca Cepudrova ni bila edina izkorisčevalka podpor mestnega socialnega urada. V hranilnici je imela, kakor znano, okrog 70.000 Din, mestna občina pa ji je plačala stroške zdravljenja v bolnišnici, dvakrat pa je dobila tudi nakaznice za živila. Podobnih izkorisčevalcev mestne socialne ustanove in javnega skrbstva je še več. Socialni urad izvaja večkrat kontrolo vseh podpirancev, zlasti onih, ki dobivajo po 100 Din in še več mesečne podpore. Pri taki reviziji je urad razkril kar več skopuhov in skopuh. Neke blizu 80 let stara ženska je že dolga leta prejela mesečno podporo po 100 Din, potem pa so dognali, da je nekemu svojemu sorodniku posodila 100 tisoč Din. Sorodnik si je s tem denarjem, ki ga je dobil kot brezposelno posojilo, zgradil lepo hišo, svoji sorodnici pa je dal v njej domstorno stanovanje. Socialni urad je bogato izkorisčevalko prisilil, da je občini vrnila vse podpore z obrestmi vred. Podobno je bilo z neko drugo, okrog 75 let staro žensko. Vedno je jadovala in tarnala, kako je hudo na svetu ter vseposod pobirala darove. Od socialnega urada je dobila mesečno po 150 Din. Denar je nosila v hranilnico, živela pa je kakor največja reva. Ko so ji prišli na sled, ni znala niti povedati, koliko ima vsega skupaj v hranilnici, imela pa je okrog 80.000 Din.

Čisto na čelo nci zapuščinskih obravna-

Državna razredna loterija

Zrebanje 10. avgusta 1934.

Din 6.000 št.: 10.884
Din 1.000 št.: 5.848, 15.705, 15.716, 17.403, 17.447, 17.478, 24.874, 24.883, 33.098, 46.129, 46.175, 62.019, 62.033, 62.079, 75.665, 95.733, 95.742.

Zrebanje 11. avgusta 1934.

Din 6.000 št.: 33.052
Din 3.000 št.: 33.025
Din 1.000 št.: 5.806, 5.878, 15.765, 15.787, 17.462, 24.840, 33.065, 33.099, 46.143, 51.571, 51.595, 51.596, 62.007, 89.857, 95.799.

Zadružna hranilnica r. z. o. z., Ljubljana, Sv. Petra c. 19

Za vedno nas je zapustil naš srčno ljubljani

ZMAGO

Pogreb bo v sredo 15. avgusta 1934 ob 16. uri iz hiše žalosti, Gosposvetska cesta 13, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 13. avgusta 1934.

Zalujoča rodbina Brufachova.

Naši kraji in ljudje

Lepa počastitev nacionalno - revolucionarne mladine

Sarajevo, 13. avgusta.

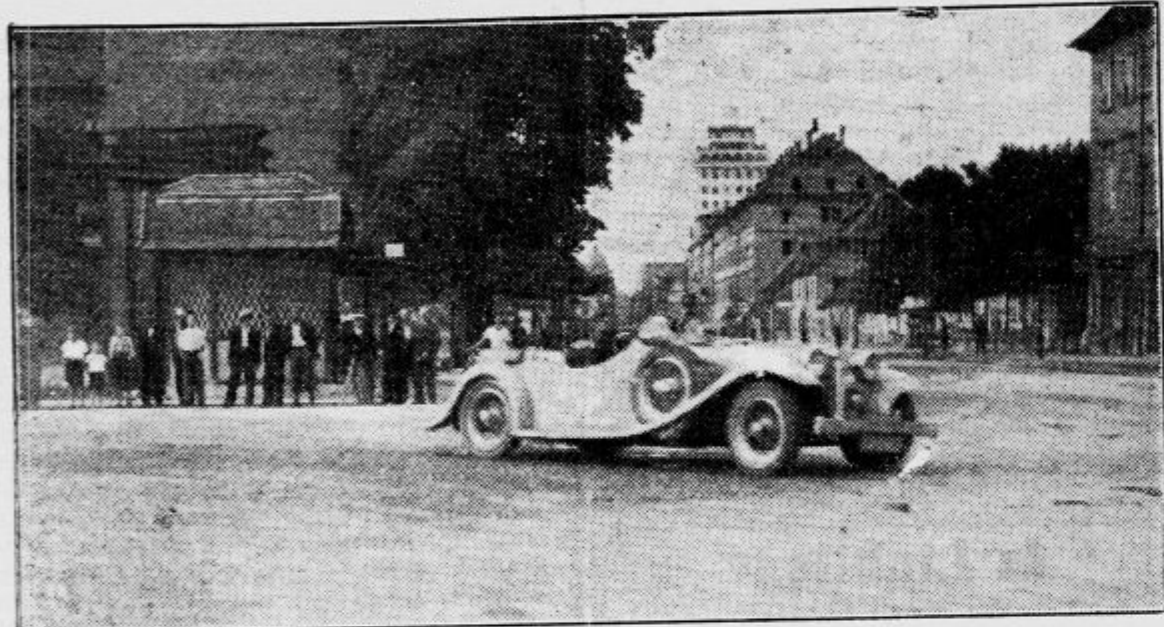
Včeraj so slovesno pokopali v domači zemlji kosti voditelja in ideologa predvojne nacionalno - revolucionarne mladine v Boeni Vladimira Gačinovića. »Jutro« je bil obsejeto s poročalo o njegovi posmrtni vrnitvi v domovino iz Švice, kjer je umrl 1. 1917. Njegov pogreb v domači zemlji po 17 letih je bil združen z veličastnim slavljem, namenjenim vsej predvojni nacionalno - revolucionarni mladini. Pred pogrebom je bila v dvorani sarajevskega Narodnega gledališča akademija, kateri so prisostvovali predstavniki vseh ustanov in vseh društev ter zastopniki vseh lojev. Govorniki so naglašali, kako redke so take slavnosti. Naš narod ni čakal na nje leta, desetletja, temveč stoletja. Ideolog borbeno mladine Gačinovića lahko pravilno cenimo šele v naši narodni in državni svobodi. Njegova posmrtna pot v domovino je bila triumf ideje, za katero se je žrtvoval z mnogimi svojimi znanimi in neznanimi tovariši. Govorniki so tudi naglasili, da

je svobodna domovina razumela Gačinovičev pomen v svoji zgodovini, kajti krsto z ostanke velikega idealista in borca so tako rekoč nošili na rokah skozi vso domovino do groba v domači bosanski zemlji.

Za predvojno mladino v podjarmljeni in zatirani domovini Gačinovič ni bil samo misel in živ kašpot osvobodilnega dela, temveč ves program v politični, kulturni in socialni smeri. Gačinovič in drugi idealisti so se pojavili na križišču dveh generacij ter so na mah krenili proč od zgovorne romantike starih rodoljubov, zahtevajoč neizprosno, brezkompromisno borbo v cilju nacionalnega osvobodjenja vseh Jugoslovenov. Ta ideologija je iz mladih ljudi kovala osvetniške meče, svetnike in mučenike. Propagatorji in borci te ideje so bili mladeniči, celo ideolog Gačinovič sam je bil tedaj star komaj 24 let, njihova borbenost in požrtvovalnost pa je vendarle avstro-ogrski monarhiji zadala najslabše udarce ter sprožila lavino v propast starodavne tiranije.

Uspeh mednarodne vožnje skozi Slovenijo

Mednarodni avtomobilisti so se navdušili za naše ceste in naše kraje, za vzorno organizacijo in red

Eden od prvih tekmovalcev v Ljubljani

Podkoren, 13. avgusta

Ze zdavnaj pred jutrnjo zoro so naši obmejni organi in zastopniki ljubljanskega Avtomobilskega kluba včeraj pričeli priprave za prestop mednarodne avtomobilske tekmovalske kolone preko meje. Širok kos belega platna z napisom v francoskem in nemškem jeziku: Contrôle chronométrique, je oznanjal, da je tu prvi današnji cilj tekmovalcev. V ograjenem prostoru so zastopniki Avtomobilskega kluba postavili mize z aparati za merjenje časa. Obenem je bilo poskrbljeno tudi za prvo pomoč.

Proti pol 8. uri so se s koroške strani pričele valiti črne megle. Po določenih tekme je moral prvi voz pasirati kontrolo šele ob 8.44. Toda izza podkorenskih serpentin se je že mnogo prej začelo močno brnjenje in točno ob pol 8. uri se je voz št. 5 ustavil pri modri zastavi, 30 m pred kontrolo. Delahaye, vozač Parizan. Startal je v Zagrebu kot tretji, v treh urah in 25 minut je prvi privedel na Podkorensko sedlo. Najhitrejši čas, ki ga so tekmovalci dosegli ta dan od Zagreba do Podkorena. Potem so po vrsti prihajala nadaljnja vozila, avto za avtom, da skoro ni bilo več prostora na dolgi ravni sedla. Vsi so prišli predčasno in so morali čakati za svoj čas, zakaj vsako prezgodnje pasiranje kontrole pomeni slabe točke ravno tako kakor prekasno. Od 8. dalje je bilo kar iz šaka, le poredkem je odnehalo za hip. Kontrolorji so se s svojimi aparati zatekli pod nebota druga nad drugo naloženih miz.

Tja proti Ljubljani takrat še ni bilo dežja. Vozači so se zmerom prihajali zaprašeni. Angleži, Francozi, Nemci, Čehi, Madžari. Značilno je, da ni bilo nobenega italijanskega vozača, našega pa tudi ne. Razen enega vozila, ki ga je že prvi dan čakala v francoskih Alpah neprijetno iznenadenje zaradi cest, razoranih po hudournju, se vsa vozila Fordovega tipa prav dobro drže. Tim Delahaye je bil tudi okrnjen na dve vozili. V drugi skupini je bila še vodno komplet na trojica Talbot in tim Adler-Diplomat. Okrnjena sta angleška tima SS in Hotchkiss. V nadaljnjih kategorijah srednjih in manjših vozil so bili nektrajni se Auto-Union (Wanderer), Opel, dalje Adler-Triumph, angleški Riley in Fraser-Nash, BMW, Triumph, Singer ter nemški Adler-Triumph jun. Sploh so se izredno dobro držali mali vozovi, ki so vzbujali občo pozornost. V aplošnem moramo pripisati vse odstopo po večini prometnih neizgovod. Med vozači moramo omeniti izmed znanih imen evropskega avtomobilizma Guillaumea, Rileya, Delmarka in znano sportistko Lotte Bahr. Vozačice so se izkazale vobče kot zelo vztrajne. Zlasti sta bili aklimirani na Podkorenskem sedlu dve dami, ki so vozili sami vso progo. Izmed 13 prišlih dan jih je 8 pasiralo Podkorensko sedlo.

Navzlic slabemu vremenu so se tekmovalci na Podkorenskem sedlu prav dobro počutili. Zlasti Angležem so šle prav dobro v slast naše kranjske kloboše. Največ pa si vozač videl pri delu, s ključem ali vijakom v eni roki, v drugi pa z malico. Nekateri so spet izmenjavali pnevmatike, vsi pa so skrbno pazili, da pridejo o pravem času h kontroli. Dva vozača — v vsakem vozilu sta bila le po dva potnika z vozačem vred — sta imela smolo. Kakšnih 30 m pred kontrolo, ko sta čakala že dobre pol ure, da prideta na vrsto, jima je pričel motor nenakrat nagajati in voz se ni ganil z mesta. Da ne zamudita dragocenih sekund, sta z rokama pritrla avto do cilja. Pri tem sta odklonila vsakršno tujo pomoč, kar bi imelo za posledico izločenje iz tekmovalstva. Ko sta prešla kontrolo, sta ustavila vozilo, našla napako in odbrzela dalje.

Vsi tekmovalci so bili polni hvale za vzorno organizacijo varnostne in pomožne službe ter prijaznost prebivalstva na našem ozemlju. Ravno stroga cestna disciplina jim je omogočila, da so dosegli tako visoke brzine. Kakor so izjavljali, tudi niso pričakovali pri nas tako dobrega stanja cest. Očitno so imeli mnogi izmed udeležencev precej napačne pojme o naših krajih. Nekateri n. pr. niso mogli prikriti začudenja, da je toliko vrst vojaštva pri nas. Pa smo

jim kmalu pojasnili, da so poleg orožnikov vršili službo le gasilci.

Razen tekmovalcev se je udeležilo vožnje tudi mnogo zastopnikov evropskega tiska — skupno 6 vozil — potem delegati posameznih klubov, avtomobilski organizacijskega vodstva itd. Angleži so imeli celo svoj prvi tovorni avto za prtljago. Skupno je spremljalo kolono 16 drugih vozil. Vrhovno organizacijo vožnje je vodil športni predsednik nemškega kluba in znan prijatelj naših krajev G. E. Kroth. G. Kroth je bil kar navdušen nad izvrstno organizacijo vožnje pri nas. Njegova zasluga je, da je letošnja alpska vožnja tekla tudi preko Jugoslavije. Na Podkorenskem sedlu se je pojavil tudi vrhovni vodja za motorizem v Nemčiji von Hühnelein, ki je neposredno po Hitlerju postavljen funkcijonar za ves motorizem v Nemčiji. Razen 400.000 članov narodno socialističnega in v nekkih pogledih po vojaško urejenega kora vozačev motornih vozil so mu podrejeni vsi drugi avtomobilisti in motoeklisti DDAC. Predsedniku Praprotniku, ki ga je pozdravil v imenu ljubljanskega Avtokluba, je izrazil svoje priznanje za vzorno organizacijo vožnje na našem področju ter obljubil svidenje prihodnje leto.

V Zagrebu sta startala 102 tekmovalca. Vsi so prišli brez najmanjše neizgovode in neprimlike o pravem času h kontroli na Podkorenskem sedlu. Resnično je treba pohvaliti vzornost, s katero so poleg organov javne varnosti zlasti na deželi poskrbeli vrli gasilci za varnost prebivalstva in vozačev. Tudi pomožna in reševalna služba je bila po zaslugi RK in njegovih samaritanskih družin najbolje organizirana, na srečo pa ni bilo treba nobene intervencije. Da so bili tekmovalci v toliki meri zadovoljni s stanjem naših cest, gre zasluga predvsem našemu cestnemu osebuju, ki je zadnje dni pred vožnjo storilo vse, kar je bilo mogoče, da spravi ceste v zadovoljivo stanje. S potekom mednarodne alpske vožnje čez naše ozemlje smemo biti torej povsem zadovoljni tako v sportnem, kakor tudi v tujsko-propagandnem oziru. Zadovoljstvo je lahko toliko večje, ker smemo reči, da je k temu uspehu doprineslo celotno prebivalstvo.

Naročite — čitajte
„LJUBLJANSKI ZVON“

Vse leto na lovu

Reformacija lovstva s pravim užitkom v prirodi

Pred leti je večina naših lovcov poznala le pogone s psi tako zbrane brakade. Prijatelj se jim je zdelo, če se jih je veliko zbralo in so odšli skupaj v lovišče, kjer se je razlegel lajež psov in so pokale puške kakor v turški bitki. Po končanem lovu pa se je bilo drugi imenitni del: v gostilni. To je bilo mogoče, dokler so obstajala velika država in privatna lovišča, kjer so malo ali celo nič lovili in je imela divjad priliko se nemoteno množiti. Ko je tako bilo v takih loviščih zadosti divjadi je odšla v sosednja lovišča, kjer so nanjo trkali.

Po svetovni vojni je vse drugače. V državnih loviščih so pričeli oddajati odstrel srnjadi, veleposestnikom pa je postalo predrago samo gojenje, za kar je potrebno mnogo osebja in je zvezano še z drugimi stroški. Precej veleposestev pa so tudi razdelili. Prišlo je tako, da se lovi povsod precej pogosto. K sreči se je vprav v zadnjih letih med lovci razširila tudi druga duh. Modernizacija lova je prišla od zunaj. Pravim lovcom ne gre za ropot in gozdne parade, marveč cenijo prirodno lepoto, ki jih uživajo le sami ali v družbi dobrega lovskega prijatelja, ki prav tako čuti kakor oni.

Lov je razdeljen v dve skupini. In sicer v zalezovanje in vabljenje divjadi in pa v iskanje s psi, ki v nekaterih primerih divjad samo pokažejo, prepode, v drugih pri-

Zanimivosti zagrebškega arheološkega muzeja

Zagreb, 13. avgusta.

Z otvoritvijo »sokolskih« proslav je bil v Zagrebu odprt tudi arheološki muzej v palači Jugoslovenske akademije znanosti na Zrinjevcu. Muzej bo ostal odprt do 20. t. m. Arheološko zgodovinski muzej je poseben oddelek hrvatskega Narodnega muzeja, ki je bil ustanovljen že v začetku XIX. stoletja po iniciativi nekaterih rodoljubov. Leta 1846. so kupili za muzej veliko poslopje in večje količine starinskega denarja. Stroške za muzej so sprva nošili razni rodoljubi, l. 1861. pa je hrvatski deželni zbor sprejel pravila, po katerih je postal muzej deželni zavod. Pravila so bila sankcionirana šele l. 1896. in od tedaj je muzej pod upravo Jugoslovenske akademije. Ko je bil l. 1878. sprejet nov muzejski zakon, se je muzej ločil od akademije ter postal poseben zavod kot oddelek hrvatskega Narodnega muzeja, ki je imel tedaj štiri samostojne oddelke. Sedanja muzejska ureditve so datirane iz leta 1918.

Arheološko zgodovinski muzej je svoja dela publiciral v glasilu Društva za zgodovino in starine južnih Slovanov, mnoga raziskovanja pa so bila objavljena v »Vestniku hrvatskega arheološkega društva« in tudi v

publikacijah internacionalne unije akademij v Bruselisu.

Pomanjkanje denarnih sredstev je tudi pri muzeju, kakor pri mnogih drugih naših znanstvenih ustanovah, preprečilo večja dela in številnejše publikacije. Z muzejem se deluje tudi zagrebško numizmatično društvo. Naši kraji so hvaležen teren za arheološka raziskovanja. Mnogo sodov iniciative in požrtvovalnosti pri odkrivanju naše narodne preteklosti imamo zbranih v arheološkem muzeju. Muzej ima tako n. pr. dve kamnite kopije »baštanske plošče«, najstarejšega hrvatskega spomenika v glagolici iz XI. stoletja. Najvis baštanske plošče govori o obisku hrvatskega kralja Zvonimira na otoku Krku. Kakor je »Jutro« že poročalo, bodo v kratkem izročili v varstvo arheološkega muzeja tudi original znamenite baštanske plošče. Znamenita je tudi zagrebška egipčanska zbirka s svojo mumijo z ovoji, na katerih je bilo najdeno etruščansko pismo, največji literarni spomenek tega jezika in pisave. Lepa je rimska zbirka orojca, posebno bogata pa je numizmatična zbirka. Poleg starogrške zbirke urejajo sedaj tudi prelozgodovinski oddelek. V muzeju je vsega skupaj okrog 200.000 stvari.

Pri vsem svojem bogastvu pa muzej javnosti ni baš znan, kar je razvidno iz statistike, ki beleži na leto komaj 7000 obiskovalcev, kar je za Zagreb zelo malo. Prostor muzeja so pomanjkljivi, ker niso bili razširjeni že preko 50 let, dočim so se zbirke po večini zelo pomnožile. Uprava muzeja je sklenila prirediti razstave po skupinah in je taka skupinska razstava tudi sedanja, posvečena predmetom iz novejša dobe.

Nade in zahteve koroških Slovencev

Zavedni Slovenci so zvesti državljani — Pomemčevalnice kot žarišča državljanske vojne

Lani in tudi že poprej so bili koroški Slovenci pri vseh preprih med narodnimi socialisti in pristaši režima kakor med ognjem dveh front. Nad njimi so se znašali hitlerjevci in heimwehrovci. Ko je bila nacionalno socialistična propaganda že strogo prepovedana, se je v nekaterih slovenskih občinah dogodilo, da so kmečki fantje namesto orožnikov sneli s kakega visokega hriba zastavo s kljukastim križem. Hitlerjevci so se potem nad vaščani maščevali in oblasti niso storile ničesar v varstvo ljudi.

Med rujavo revolucijo se je lojalnost koroških Slovencev najpopolneje izkazala. Koroški Slovenci niso podpirali nobene akcije proti režimu, pač pa so dovolj jasno pokazali, da odločno zavračajo vso hitlerjevsko propagando. Značilna so poročila, ki jih je zbral »Koroški Slovenec« iz raznih krajev v dneh puča.

V Pliberku se je 26. julija zbrala večja četa nacijev. Orožniki so se predali, naker so naciji zasedli važnejše postojanke, kakor pošto, municijsko skladišče Heimatschutzta in druge. Nacijeje čete so bile sestavljene iz komaj doraščenih fantov, ki orožja pač niso bili vajeni, a jim je golo naključje za 30 ur izročilo oblast nad mestom. V teh dneh je seveda cvetelo tudi tihotapstvo.

V St. Jakobu v Rožu vstaje ni bilo, bržkone so čakali na izid spopadov v Bačah in Podhumu, kjer je bila zbrana posebna četa, da zasede Rožek. Čudno je bilo pri maši-zadušnici za pokojnim kanclerjem. Marsikoga, ki bi bil dolžan tudi po svoji službi, zadostiti pet pietetnih dolžnosti, sploh ni bilo. Poročilo iz Zitare vesi pa je bilo zaključeno z naslednjo ugotovitvijo: Upor se je pričel od ljudi in v kraju, kjer se je vedno poudarjala domovinska zvestoba, nam Slovencev pa očitala iredenta.

Jedro vseh poročil je pač to, da so se na Koroškem »domovini« zveste klali med seboj in da so bili res zvesti državljani zatirani, obrekovani in omalovaževani Sloven-

ci. V daljšem članku imenuje »Koroški Slovenec« vse to »srečo v nesreči« ter pravi med drugim:

Kljub našim izjavam in trajnim dokazom z našim življenjem in delovanjem smo bili in ostali vedno iredenta. Ta beseda je bila vedno zadnji in najmočnejši izgovor, s katerim so Nemci zagovarjali svoje raznarodovalno početje. Dolžili so nas celo pogajanj z narodnimi socialisti za odcepitev cone »A« od Avstrije ter ponavljali to trditve od zadnjih dogodkov, dasi so dobro vedeli, da ni bilo nobenih pogajanj. Dogodki pa so dokazali, da je zaveden Slove-

Krvav zaključek gostilniške zabave

Po prepiru v vinjenosti eden mrtev, drugi ranjen

Ljubljana, 13. avgusta

Na robu Ljubljane, na Cesti dveh cesarjev v Mestnem logu, je prišlo ponoči do krvavega obračunavanja med dvema delavcema in je obeležal eden na tleh mrtve.

V znani Lasanovi gostilni na Vodnikovu cesti v Šiški je bilo sinoči, kakor vsako nedeljo prav živahno. Tam se radi zbirajo delavci, ki med tednom garajo, v nedeljo pa si privoščijo močnega »dalmatinca«. Med drugimi se je nahajal včeraj tam tudi delavec, 26letni Stanko Seliga, stanujoč na Cesti dveh cesarjev, ki je privedel s seboj dve istotam stanujoči dekleti, Slavko in Pepco. Seliga, ki je bil njun kavalir, je za obe plačeval in plesal z njima.

Ko pa se je Seliga za nekaj časa zgubil od mize, se je obema jel nasamihati 37letni delavec Leopold Malin, stanujoč v Rožni dolini. Videč, da ga ženski ne odklanjata, je Malin prisel ter ju pričel zabavati, kar pa Seligi očividno ni bilo všeč. Po policijski uri je ostal Malin v bližini žensk.

— Ali smem spremljati? je vprašal. Pepca in Slavka sta pokimali in odšli so iz lokala. Stanko Seliga s svojim prijateljem

Proti vročini:

solčnik in

K&K

bonboni

Kjerkoli si bodi, K&K povsodi!

PROIZVOD UNION, ZAGREB

nec zvest državljan. Zvest na eni, pozna zvestobo tudi na drugi strani. Dogodki pa so prinesli še drug dokaz, važen za one, ki vladajo nad nami. Ti naj si dobro ogledajo, kdo se je udeleževal na našem ozemlju bojev proti lastni državi in potem naj izjavijo posledice.

Zarišče rujava revolucije so bila vsa središča in vse sile pomemčevalne akcije, zato naglašajo »Koroški Slovenec«: Kje so bila središča narodnih socialistov na našem ozemlju, kje se je zbiralo orožje proti lastni državi, zakaj so se morale po končanih bojih zapreti šole in zakaj je večina rajhovskih naselencev na našem ozemlju ali odsotna, ali zaprta ali v preiskavi? Kdo nosi krivdo, da je postalo toliko zapeljanih žrtev žalostnih dogodkov? Odgovori so tako znani, da jih ni treba navajati. Dogodki sami tako očitno obsojajo ves sistem sedanjega pomemčevanja, da nam ni treba več izgubljati besedi.

Koroški Slovenci upajo in zahtevajo, da bodo odgovorni krogi posneli nauk iz dogodkov ter prenehali z nemoralnim pomemčevanjem.

Pri astmi in boleznih srca, prsi in pljuč, škrofulozi in rahitizmu, povečanju ščitne žleze in postanku golše je uravnavna delovanja črevesja z uporabo naravne »Franz Josefove« grenčice velike važnosti. Kliniki svetovnega slovesa so opazili pri jetičnih, da v začetku boleznih porajajoče se zapeke ponehavajo s pomočjo »Franz Josefove« vode, ne da bi se pojavile driske, ki se jih vsak dan bolnik boji. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

je odšel za njimi. Ze medpotoma v Šiški so padale precej ostre. V bližini pivovarne Union se je Seliga nenakrat pognal za Malinom in mu podstavil nogo. Ta je padel, pobirajoč se pa je v jezi vzkliknil: Ti miruj, sicer boš ležal na pričanah!

Malin je z ženskami nameraval sprva zaviti po Lattermanovem drevedu, a sta ga pregovorili, da so šli naprej po Celovski cesti in skozi Zvezdo proti domu. Seliga s tovaršem, delavcem Evgenom Boharjem jima je sledil vso pot in jih zbadal z besedami. Slednjič sta ostala v temi, poleg mitnice na Cesti dveh cesarjev pa je Seliga nenakrat zastrel pred Malinom.

Zamahnil je in vzkliknil: Zdej bomo videli, kdo bo ležal na pričanah! Zabliskal se je nož in Malinu se je z obraza poodila kri. Ženski sta pričeli na vso moč kričati, zlasti ker je Malin padel na tla in ga je Seliga ponovno sunil v hrbet. Malinu pa se je posrečilo vstati. Tedaj je še sam potegnil nož in sunil proti nasprotniku. Seliga se je zamajal ter padel brez glasu. V silobranu ga je Malin zadel z nožem v vrat in mu prerazal žilo odvodnico. — Bog ve, kaj je z njim! je vzkliknil tedaj Malin. V tem je že pristopil zraven tudi Bohar in kriknil: »Mrtev je!»

Malina je takoj odhitel nazaj proti mestu. Zavil je na stražnico na Bregu in javil: Enega sem z nožem.

Seliga je med tem res že izkrcaval in okrog 1.30 umrl. Na kraj krvavega dogodka je bila v zgodnjih jutranjih urah pozvana komisija, ki sta jo tvorila policijski zdravnik dr. Avramovič in dežurni uradnik. Truplo je bilo kmalu po 4. prepeljano v mrtvašnico k sv. Krištofu, kjer sta ga sodna zdravnik dr. Suher in dr. Bežič popoldne obducirala.

Malina, ki se je, kakor rečeno, sam javil na policijo, so s stražnice odpeljali, ker je krvavel iz treh ran, v bolnico.

Udeležba.

Zelim se finančno in aktivno udeležiti na večjem, resnem, aktivnem podjetju. Imam trgovsko izobrazbo in prakso v 5 jezikih. Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod šifro »Sodelovanec«. 6707

Obrtniška razstava na Viču

je bila otvorjena v nedeljo ter je bila že v začetku deležna številnega obiska. O otvoritvi je obširno poročalo ponedeljsko »Jutro«

ker se je razširilo pravilno naziranje, da pomladni odstrel škoduje razvoju lepih ptic. V aprilu pa se že prične oglašati divji petelin, ki mnogim lovcom ne dá spati v lepih pomladnih jutrih. Nu in še je tu junji, ki o njem mnogi mislijo, da je lovca mesec dolgočasje. Vpravi v juniju pa lovci ožive. Saj se takrat prične lov na srnjaka. Dočim je trajal pozimi lov na srnjad kvečjemu le par ur in je bilo vse, kar je bilo v revirju ustreljeno, obstreljeno prav gotovo pa preganano, traja sedanj srnjad lov z nepretranim užitkom večkrat samo na eno komad skopi vse poletje. Najprej je zalezovanje in čakanje. Treba je zgodaj vstajati, še preden se zani. Lovca mora mnogo hoditi in biti posebno pozoren. Morda ima priko, da vidi po več komadov srn, mladice in tudi druge srnjake; toda pravi za katera mu je bil povedal lovski čuvaj, noče pred cev. Dogodi se, da ga tu pa tam vidi trenutno, toda za dober strel je premalo časa. Vpravi zaradi tega je še veliko večje veselje in zadovoljenje, če si lovec pribori z velikim naporom lovsko trofejo. Ta način lova pa je gotovo tudi bolj zdrav kakor prejšnje lovske navade, ko se je skoraj alaherna brakada končala za mokro mislo. Lovcu, ki se povrne utrujen iz zalezovanja se navadno ne ljubi prečuti noči. Vesel je da se dobro odpočije, med počivanjem pa vzbuja spomine na vse kar je bil doživel. Če pa ni uspelo zalezovanje, nu, potem težko čaka čaka čas srnlne in srnjakove ljubezni. V ljubezni je človek gluhi in slepi manj opreza postane tudi žival. Srnjak se pusti izvabiti po zapeljivih glasovih lovske piščalke, ki je pač podobna glasu njegovih družic. Nu, in tisti čas je sedaj, v

prvih dneh avgusta. Seveda pa zahteva tudi ta vrsta lova pravega lovca, ki ne sme obupati po prvih neuspehih.

Avgrusta privabiti s piščalko ali bukovim peresom pred cev tiste srnjake, ki so se med lovom skrivali po goščavi in niti v ranih jutrih in poznih večerih niso prihajali na trate.

Srnjake so pričeli klicati pri nas pred kakimi štiridesetimi leti, med lovcve pa se je ta način lova razširil nekaj let pred svetovno vojno. Čim bolj se poglabljamo v pomen lovstva in čim bolj opuščamo pogone na srnjad, tem bolj se zanimamo lovci za zalaz in za klicanje srnjadi. Pri tem lovu se izkaže vztrajni lovec, ki mu ni samo za to, da pomeri tri in skrivi kazalec, marveč ki tudi rad opazuje divjad. Dočim ima rogovje srnjaka, ki je bil ustreljen na brakadi z srnjem, za strelo je pomen zaradi oblike ali velikosti rogovja samega in večkrat vzbuja celo žalostne spomine na slab strel, pa rogovje onega srnjaka, ki je bil ustreljen s kroglo pri zalezovanju ali na klic, pripoveduje vedno mnogo zelo zanimivega o lovu in o streli.

Za lovom na srnjaka pride klicanje gozdnih jerebov in septembra se že prične poljski lov, ki ima tudi svoje mikavosti in lepote. Nekaj posebnega je oktobrski lov na ključke. Izredno lep je posebno za lovca, ki čustvuje s prirodo in mikaven je za dobre strele. H koncu pride še gama, ki je pač najlepši v novembu in prve dni decembra, ko se ženi.

Pristopajte k »Vodnikovim družbi«

Iz Celja

e— Novi mojstri. Pred komisijo za mojstrske izpite v Celju so napravili v zadnjem času mojstrski izpiti naslednji kandidati in kandidatkinje: krojači Stefan Božnič iz Dobrne, Just Grilanc iz Celja, Anton Tršič iz Konjice vasi, Rajko Pranhart iz Mislina, Miloš Vok iz Celja in Jože Vovk iz Ledine pri Sevnici, mizarji Franc Kerin iz Celja, Mirko Kovač iz Hrastrnika, Josip Piric iz Gornjega grada in Albin Povalec iz Bukovega žlaka pri Celju. Kovaci Josip Jančič od Sv. Lenarta nad Laškim, Konrad Lamut iz Tepanja, Miha Ledinek iz Slovenjgradca, Maks Leskovar iz Onoltnice, Franc Lukner iz Griž in Anton Strmčnik iz Legna. Mesarji Anton Dreflak iz Rogaske Slatine, Karol Gnjidica iz Laškega, Anton Merška iz Konjice, Ivan Šantl iz Konjice in Andrej Vovk iz Gaberje. Peki Franc Dorič iz Vitanja, Ludovik Štancer iz Vranskega in Franc Vrenko iz Gornje Sušice pri Bizelskem, knjigovoz Ivan Augustin iz Celja, brivec Jurij Kuhu iz Celja, sedlar Martin Steiner z Zg. Ložnice pri Zalcu, slikar in pleskar Josip Kavalir iz Celja, ščetar Karol Sager iz Celja ter krojačice Justina Hermanova iz Zorca, Stanka Jelenova iz Celja, Marija Krolčičeva iz Celja, Ana Planinčeva iz Zorca, Stefanija Serbčeva iz Celja, Danica Šketova iz Zorca in Justina Wetzova iz St. Pavla pri Preboldu.

e— Prva šolska kolonija Jadranske straze v Celju. V soboto poide iz Celja prva šolska kolonija na tritedensko bivanje v dom celjskega Kola jugoslov. sester v Bakercu. Vsaka šola v Celju pošlje štiri učence odnosno učenke, skupaj 36 otrok, in sicer takih, ki so potrebni morja za svoje zdravje, a jim roditelji tega ne morejo nuditi. Koloniste so izbrala vodstva celjskih šol, vse stroške pa je prevzela Jadranska straža v Celju, ki je s tem storila tudi lepo socialno delo, za kar zasluži vse priznanje javnosti.

e— Planinska maša bo v četrtek 16. t. m. pri Kocbekovem domu na Korošici in v nedeljo 26. t. m. pri Frischaufovem domu na Okrešlju.

e— 17. celjski bolničniki so umrli v soboto 12letna Justina Gnušova, hčerka posestnice iz Ključic pri Kozjem, v nedeljo 42letna postrežnica Helena Miglarjeva iz celjske okolice in 76letni delavec Juro Krznar iz Šmiklavža pri Slovenjgradcu, včeraj pa 24letni pletarski vajenec Slavko Škof iz Celja.

e— Kino Union. Danes ob 16.15 in 20.30 zvočni velicim »Poljub pred ogledalom« in zvočna predigra.

Iz Maribora

a— Naval na Mariborski teden. V soboto in nedeljo je obiskalo Mariborski teden rekordno število obiskovalcev. Računa se, da je v soboto in nedeljo obiskalo zabavalščino razstavo okrog 15.000 oseb. Med oddelki gosti moramo omeniti zagrebške mitropolit Dostojeta in našega oddelka rojaka, vsedilškega prof. dr. Murka, ki se je med potjo z Bleda v Prago ustavil v Mariboru in si ogledal razstavo. Posebno se je zanimal za arheološki in etnografski oddelki našega muzeja.

a— III. Mariborski teden bo v sredo 15. t. m. zaključen z veliko ljudsko veselico na Mariborskem otoku. Nastop najboljših akrobatov na visoki žici, ogromen ogenj, bogati šatori, godba, ples in najrazličnejše atrakcije. V sredo vsi na Mariborski otok k zaključku Mariborskega tedna!

a— Slovensna blagoslovitev in otvoritev nove narodne šole pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju bo v nedeljo 19. t. m. ob pol 10. m. sprejem zastopnikov oblasti in namestnika mariborskega škofa, na to povorka k službi božji. Po maši bodo govorili v blagoslovitev šole, popoldne pa veliko narodno slavo, pri katerem bo sodelovalo tudi pevsko društvo »Jadrane« iz Maribora. Iz Maribora bodo redno vozili avtobusi. V primeru, da bi bili prenapolnjeni, pa bodo malo pozneje vozili rezervni avtobusi.

a— Slovensna blagoslovitev novega mostu. Na praznik v sredo 15. t. m. bo ob 8. slovesna blagoslovitev novega mostu pri Mariborskem otoku. Most je bil že ob začetku sezone izročen prometu. Na dan blagoslovitve bo avtobusni promet povečan.

a— Združene trgovce obvešča svoje članke, da smejo biti zaradi Mariborskega tedna trgovine v Mariboru v sredo na praznik 15. t. m. odprte tudi popoldne.

a— Novi vozni red na mestnih avtobusnih progah. S 16. t. m. bo stopil na mestnih avtobusnih progah v veljavno nov vozni red. Izvzemši progostev. I glavni kolodvor — vožnja Kralja Petra so nastale na vseh ostalih mestnih progah manjše izpremembe in se je pri tem gledalo na to, da bi bile zveze na Glavnem trgu čim udobnejše in hitreje. Po novem voznem redu bo imel potnik s studentske, pobrške in tezenske proge ter s proge na otok takojšnjo zvezo na Glavnem trgu s kolodvorom in vojašnico kralja Petra. Vozni red na progi Mariborski otok bo ostal po dosedanjih intervalih isti, le odhod s Trga svobode, odnosno Glavnega trga se je moral izpremeniti tako, da ima zvezo z vsemi ostalimi mestnimi progami pri odhodu in prihodu na Glavni trg.

naj po možnosti operejo v dvodostni lužni vodi, nato izmijejo v čisti vodi, zažveplajo in posušijo.

Hruške in jabolka se naj obirajo, ko so drevesno zrele. Namizne hruške in jabolka je treba brezopojno obirati z roko, tako da ostane peclj nepoškodovan. V interesu naših sadjarjev in sadnih trgovcev se priporoča, da se jabolka ne obirajo pred terminom, ki velja za: 1. belinik 15. julij 2. beli astrahan 20. julij 3. charlamovski (izgovori šarlamovski) 25. julij 4. grafensteinec (izgovori grafensteinec) in prinčevsko jabolko 20. avgust, 5. pisani kardinal 25. avgust, 6. rdeči jesenki kalvil 1. september, 7. Jakob Lebel in rumeni žlahtnik 5. september, 8. ananasova reneta, ribatonski peping 10. september, 9. gdanski robač, lanberski renato 15. september, 10. boskobski kosmač, damasovski kosmač, baumanovo reneta, jabolko preokusno 21. september, 11. dolenski voščeni, kanadski, bojovski jabolko, zlato parmeno, kokosovo, oranžno reneta, zeleni in rdeči štelince 25. september, 12. onario, zukanaljevsko 30. september, 13. rumeni bellefleur (izgovori befler), londonski peping, šampanski reneta 1. oktober, 14. porenski krivopcelj, carjevč 5. oktober, 15. bobovec, štajerski mošanelj, jonatan, karneitarco in tafeljek 15. oktober, 16. welschbrunner (izgovori velsbrunner) in rdeči železnik 20. oktober.

Prezgodnja obiranja sadja so krivi večkrat tudi sadni trgovci, ki kupujejo nezrelo sadje, da izkoristijo morebitno dobro konjunkturo. Glede na težavni gnetni položaj naših kmetovalcev je razumljivo, da se marsikdo da pregovoriti, kar pa je v njegovo škodo in v škodo našega narodnega gospodarstva.

Banaska uprava naroča, naj sreški kmetijski referenti stalno poizkušajo sadjarje o pravilnem obiranju in ravnanju z zrelim sadjem in naj opozarjajo kmetovalce in sadne trgovce na stroge predpise pravilnika o nadzorstvu preznega sadja, namenjenega za izvoz.

Gospodarske vesti

= Zakaj se je Českoslovaška izognila bančni krizi 1. 1931. Prejeli smo: Pred nastopom bančne krize v Jugoslaviji 1. 1931. so imeli naši denarni zavodi nad 15 milijard Din vlog, Českoslovaški pa nad 90 milijard Kč. Denarni obtok je znašal tedaj pri nas približno 6 milijard Din, a na Českoslovaškem približno 6 milijard Kč. Torej je prišel pri nas na en dinar v prometu poltretji dinar vlog, na Českoslovaškem pa je bilo to razmerje 1 : 15. Naši denarni zavodi so od nezasiščenega nalaga vlagateljev v letu 1931. sem izplačali nad 5 in pol milijard dinarjev vlog torej dobro tretjino vlog in približno toliko, kolikor je znašal naš denarni obtok. Ako bi bili tudi Českoslovaški vlagatelji zahtevali v takem obsegu svoje vloge po nepotrebnem nazaj, bi bili morali denarni zavodi izplačati nad 30 milijard Kč pri denarnem obtoku 6 milijard. Da to ni mogoče, je jasno. Pa tudi ni bilo potrebno. Zakaj? Ker so Českoslovaški vlagatelji zapuili svojim denarnim zavodom, čeprav so ti imeli neprimerno večje izgube kakor naši, ker so vedeli, da se jim kljub temu ni treba bati za svoje vloge in so ohranili mirno kri. Bili so vzgojeni in poučeni o povezanosti med dobrim aspevanjem denarnih zavodov in celotnega gospodarstva. Isto hoče dokazati razstava Zveze jugoslovenskih hranilnic na letošnjem jeenskem ljubljanskem velesejnu. Vsak mora vedeti, da tudi najmanjša vloga koristi celotnemu gospodarstvu in državi.

= Občni zbor Splošnega jugoslovenskega bančnega društva, d. d. Dne 11. t. m. se je vršil v Beogradu VI. redni občni zbor Splošnega jugoslovenskega bančnega društva, d. d., na katerem so bili potrjeni zaključni računi za leto 1933. Bilanca za poslovalno leto 1933 izkazuje, kakor prejšnje, izredno visoko likvidnost zavoda. Občni zbor je istočasno na predlog upravnega sveta odobril temeljito prečiščenje situacije z odpisom izgube na terjatvah in na zmanjšani vrednosti drugih aktivnih postavk, kakor tudi z osnovanjem specialne rezerve. V to svrhu sta se uporabila dobiček preteklega leta in del rezerv. Iz brezplačno vrnjenih delnic za nominalnih 40.000.000 Din, katere so bile stavljene na razpolago zavodu izključno samo od veledeležarjev, je osnovana nova specialna rezerva. Lastna sredstva banke znašajo zdaj razen novousvojenne specialne rezerve na akcijski glavnici 60.000.000 Din in na rednem rezervnem fondu 15.000.000 Din.

Borze

13. avgusta.

Na ljubljanski devizni borzi je New York dalje popustil. Malo slabši so tudi London, Pariz, Praga in Trst.

V privatnem kliringu so notirali avstrijski šilingi: v Ljubljani 8 — 8.10 (v soboto 7.95 — 8.05); v Zagrebu 7.9250 — 8.0250 (zaključek 7.9750) in v Beogradu 7.92 — 8.02. Grški boni so notirali v Zagrebu 29.40 do 30 in v Beogradu 27.65 — 28.35. Angleški funti so v beograjskem privatnem kliringu notirali 235.30 — 236.80, a španske pezele v zagrebškem privatnem kliringu 605 bl.

Na zagrebškem efektivnem tržišču je bila Vojna škoda brez posebnih izprememb. Zaključevala se je za kaso po 324 in 326 (v Beogradu po 327.25). Druhih zaključkov ni bilo.

Devize

Ljubljana, Amsterdam 2299.24-2310.60, Berlin 1325.69—1336.49, Bruselj 797.46—801.40, Curih 1108.35—1113.85, London 170.44—172.04, New York 8313.88—8342.69, Pariz 223.88—225.00, Praga 140.95—141.81, Trst 290.68—293.08 (premijsa 28.5%). Avstrijski šiling v privatnem kliringu 8—8.10.

Curih, Pariz 20.20, London 15.41, New York 302.50, Bruselj 71.9250, Milan 26.27, Madrid 41.90, Amsterdam 207.3750, Berlin 119.70, Dunaj 72.73 (56.70), Stockholm 79.50, Oslo 77.45, København 68.85, Praga 12.7250, Varšava 57.90, Atene 2.93, Bukarešta 3.05.

Dunaj. (Tečaj v priv. kliringu). Beograd 12.65, London 27.13, Milan 46.14, New York 596.48, Pariz 35.56, Praga 21.72, Curih 173.68 100 S v zlatu 128

Elekti

Ljubljana. Vojna škoda 324 bl., 7% investicijske 71 — 72, 8% Blair 66 den., 7% Blair 57 — 58, 7% posojilo Drž. hipotekarne banke 70 den., 4% agrarne 37 — 38, 6% beguške 57 — 58.

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda za kaso 326 — 327, za avgust 326 bl., za september 326 den., za november 328 — 329, za december 327 — 329, 7% investicijske 71 do 72, 4% agrarne 37 — 39, 50, 7% Blair 57 do 57.50, 8% Blair 66 — 67.50, 6% beguška 56.50 — 57.50; delnice: Narodna banka 4100 den., Priv. agrarna banka 217 — 220, Seče-

rana Osijek 110 — 115, Sečera Bečkerek 800 bl., Trbovlje 90 bl., Osiješke livarne 145 bl., Impex 50 den., Gutman 50 bl.

Beograd. Vojna škoda promptna 327 do 327.50 (327.50), za september 328.50 — 329 (328), za december 329.50 — 330.50 (330), 7% investicijske 71.25 — 72, 4% agrarne 39 den., 6% beguške 57.80 — 58.25 (58), za december 58.30 — 58.50, 8% Blair 66 — 68, 7% Blair 58 bl., 7% posojilo Drž. hipotekarne banke (69), Narodna (4100), Priv. agrarna banka 218 — 219 (218, 217).

Dunaj. Dunav-Sava-Jadran 9.70, Državne železnice 12.80, Trboveljska 9.71, Alpine-Montan 9.70

Blagovna tržišča

+ Chicago (13. t. m.) Začetni tečaji: pšenica: za september 103.25, za december 106, za maj 105; turšica: za december 89.

+ Winnipeg (13. t. m.) Začetni tečaji: pšenica: za avgust 97, za oktober 98.50, za december 102.50.

+ Ljubljanska borza (13. t. m.) Tendence za žito neizpremenjena. Nudijo se (vse za slovenske postaje plačljivo v 30 dneh) pšenica (po mliarski tarifi): baška 79.80 kg po 155 — 157.50, baška, 80 kg po 157.50 do 160, korneta (po navadni tarifi): popolnoma suha a kakovost, garancija za avgust 147.70 do 150; moka: baška, 30, po 250 — 255, banatska 30 po 255 — 260.

+ Novosadska blagovna borza (13. t. m.)

Tendence neizpremenjena. Promet srednji. Pšenica: baška okolica Novi Sad, srednje-baška, gornjebaška in gornjebanatska 104 do 106; baška okolica Sombor 102 — 106; baška, ladja Tisa in Begej 115 — 117.50; elavonska 102.50 — 105; sremeka 101 — 103; sremek in slavonski 62.50 — 65; banatski 60 — 62.50 baški, ladja 68 — 70. Rž: baška 80 — 82.50, Ječmen: baški in sremek novi, 65.66 kg 92.50 — 95; baški jari, 67.68 kg 102.50 — 105. Turšica: baška 85 — 87; baška okolica Sombor 86 — 88; banatska 83 do 85; sremeka, pariteta Indija 85 — 86; baška, ladja Sid 94 — 95; baška, ladja Tisa in Dunav 95 — 96. Moka: baška in banatska 30 po 255 — 260; 200 — 200; 200 — 180; 200 — 140 — 160; 200 — 120 — 140; 200 — 110; 200 — 105 — 107.50; sremeka in slavonska 30 po 255 — 260; 200 — 180; 200 — 140 — 160; 200 — 120 — 140; 200 — 110; 200 — 105 — 107.50. Fitol: baški in sremek, brez vreč, 2% 125 — 130. Otrobi: baški in sremek, v jutastih vrečah 72 — 74; baški, nataski, v jutastih vrečah 72 — 74; baški, ladja 80 — 82.

+ Budimpeštanska terminska borza (13. t. m.) Tendence slaba. Promet živahen. Pšenica: za oktober 16.24 — 16.30, za marec 17.27 — 17.28. Turšica: za avgust 10.35 do 10.37, za september 10.50 — 10.52, za maj 9.94 — 9.96.

V domovini alkarjev

Izlet iz Splita mimo kliške trdnjave v slavni Sinj

Pokrajina okrog kliškega mesteca in močeno trdnjave nad Splitom

Vsako leto v avgustu prireajo Sinjani svojo viteško igro alko. Proslavil jo je v svoji moštrovini Alkar lani umrli književnik Dinko Šimunović, sin teh krških junakov krajev. Ze od nekdanj je prihajala gospoda na te prireditve. Dandanes, ko sree boji, ko kdaj prej utripa za vsem, kar je junaškega in romantičnega, sprejemajo alkarji sleherni leto v avgustu v goste ne samo izletnike iz Jugoslavije, marveč zlasti v velikem številu tudi popotnike, angleške, ameriške, švicarske, nemške Turiste. Tako si je sinjski tarnir pridobil potrebni sloves in si ustvaril krepko tradicijo tudi v moderni dobi.

Se prav posebno vleče v Sinj izletnika, ki se je za ponovno ogled v Splitu. Od obale in izza mrkega zidovja vabi močno solistko ozadje, vabi arhaično dalmatinsko Zagorje, upolobljeno po svojih predstavnicah v dragocenih umetninah Ivana Meštrovića. Vabi ona gorastana trdnjava Klis, ki ždi kakor okamenel privid iz davnine do zakaj za Splitom, vidna daleč po deželi in morju. Ko ste se prvič pripeljali po železnici v Split, ste videli, kako se glavni progi pri Solinu pridriži ozka vicinalka. To je tista slavnja ozkoželtnica, ki se iz splitške pokrajine drzno vzpenja proti Klisu in dalje do Knina. Prav gotovo, da je ta železniska vožnja očarljiva. Hlapčevski sopiha, odprta venomer nove razglede, se vzpenja neutrudena in zmagovito od Spalita do Kanina, od Spalita do Kanina...

Ampak še vse lepše se je povzpeli proti Klisu z avtobusom. In natanko za cel avtobus nas je tamle sredi maza nabral sinjski veljak in narodni poslanec, lekarnar Varda. Zjutraj, ko je solnce že tako ljubeče in pekoče pritiskalo na Split, kakor pri nas šele zdaj v avgustu, nam je vetrič hladil polna čela, ko smo pobili po novo asfaltirani cesti proti Solinu. Niti za trenutek se nismo ustavili ob grobiščih, le z očmi smo mimogrede pozdravili torišče sedaj že pokojnega dano Bulića. Ali je vasa nova ta cesta ali samo prenovljena, vaeeno: zadovoljni smo lahko z njo. Se tem bolj, ko smo se na nadaljnem popotovanju prepricali, da pri merška banovina zelo skrbno izvaja čestni program in čisto po modernih zgledih seka ovinko, razširja cestnija, jih lepo utrja in da gradijo povsem nove trase. Na poti do Sinja smo trikrat videli, kolikšna je razlika med novo cesto in med starim, vijugastim, preostim, zdaj že zagrajenim in pozabljenim kolovozom.

Ne v kakih ostrih serpentinah, temveč v lepih, preči dolgih zavojih se pentlja gha, trla cesta proti Klisu. Od strane so naselja, za njimi najkrepkeje obdelana polja, kakor terase in tople grede enega samega vlikanskega vrtnarskega podjetja. Košale, fantastično razrastele in zakoreninjene oljke, pa v njihovi sosesčini spet ekromno vejevje oleandrov, brošev in smokov. Dreve senči posamezne njivice in tako poživlja slikovitost tega čarobnega predela, ki je s Splitom vred kakor zarezan v trdo telo kamenite Dalmacije, pod sivim Kozjakom. Ko smo na vrhu, v sadlu, v gorakem kotlu, sredi majhnega mesteca kliškega, prekinemo vožnjo za nekaj minut zgolj zato, da polni pre zajamemo eže planinski zrak. Kar ni roko dosegljiva je orjaška trdnjava. Ali ozled si prihranimo za poslastico, ko se bomo vrnili iz Sinja. Kozjak se pokroviteljsko vzpenja takoj nad mestecem. Je kakor veličastna kulisa, je kakor nalašč za to, da ustvarja romantično ozadje prizorišču, kjer so v srednjem veku vohale strahovite borbe na nož.

Po ravnem in nizdol hitimo dalje proti Sinju. Morje kameniti na desno in na levo roko. Vsakdanji prizor: ženice z visoko otovorjenimi oštrki, ki se prav gotovo ne boje nobene pošasti in so batine vajeni boli kakor ova, ali pred našim avtobusom obnebnolo a cesta s tvorom sred v kamenito polje. Afriško ožrati prebivalci krčijo divjino, v košarah znašajo prhko civo zemljo v nizke, majhne ograde. To boli za kurozo, to za oves! — odloči potem gospodar be na nož.

Po ravnem in nizdol hitimo dalje proti Sinju. Morje kameniti na desno in na levo roko. Vsakdanji prizor: ženice z visoko otovorjenimi oštrki, ki se prav gotovo ne boje nobene pošasti in so batine vajeni boli kakor ova, ali pred našim avtobusom obnebnolo a cesta s tvorom sred v kamenito polje. Afriško ožrati prebivalci krčijo divjino, v košarah znašajo prhko civo zemljo v nizke, majhne ograde. To boli za kurozo, to za oves! — odloči potem gospodar

tako, kakor je odločeval sam ljubi Bog, ko je po velikem trudu ustvaril svet... In srečamo velik, modern avtobus, ki je začel obratovati tiste dni, da netvari zvezo daljnega zaledja Slavonije in Bosne preko Livna z morjem. Lepa, zelenkasta dolina se širi na desno pod nami, Ali — tako nam tolnači poslanec — močvirna je, izsušiti jo je treba, pa bo obrodila dovolj za vse bližnje prebivalstvo.

Kakor velika oaza sredi gora in kamenja, se nam slednjči odpre sinjsko polje. Skrbno urejeno, dobro obdelano, rodno in plodno. Vojaške stavbe že od daleč predstavljajo mesto. Kakor da je novo.

Takoj se množica zgrne okrog avtobusa, da komaj izstopimo in se pomešamo med mladeniče in očance v rjavih gunjih, dišečih po blevu, sokoljih oči, mrko poslušnih brk. Ali ste pomladi videli Jakčero razstavo? Kar žive jih je zajel in posnel te arhaične tipe, junacine, ki jih je oblikovala borba s sovragi in divjo prirodo. Alkarji so nas pričakali v svoji paradni uniformi, kakor kakšni pravilni knezi. Seveda je vnes tudi civilizirana gospoda, saj ima Sinj s svojimi 4000 prebivalci celo vrsto uradov in oblastnih. Kolikšna raznolikost obrazov, lepote, preproste seleske noše in gosposkega lepoteča!

Prva pot nas vede v Sokolski dom. Starejšina Majstorović nas v tem lepem hramu nacionalne ideje pozdravi z zanosnim nagovorom:

— Vedite, da stoji naš dom še izza dobe, ko je ljubezen do naroda značila izdajo. Bil je zgrajen brez pripomoči države, zgradila ga je ljubezen onih, ki so morali knalja potem — ob postanku vojne — v ječe in v okove.

Dvorana se polni. Naval. In ko nam starejšina poželi, da preživimo kratke sinjske ure v vedrem sokolskem razpoloženju, dvigne star junak svoj kalpak z glave in iz dš se mu utrga zateglo:

— Živio... gospodin kralj!

Vse ogledamo, šitalnico in telovadnico in oder, in z največjim zadoščenjem zastavimo dom bratstva in edinstva, središče telesne vzgoje, prepotrebno žarišče duševne izobrazbe. Potem nas poslanec Varda povabi na svoj dom. Ogelna hiša na Glavnem trgu, gosposko urejena, polna umetnin in okrasja. Dve sobi v prvem nadstropju tega patriarhega doma napolni družba gostov in uglednih domačinov. Ob čaši zlateca ljutomertana (poslanec Varda ima vinograd v Slovenskih gorah) zgrmijo zdravice. Poveljevalce herojeval, Tošo Tonič iz daljnega Leskovca, se zahvali ljubomu Bogu, da mu je bilo dano poleg Jadrana spoznati tudi sive sinjske Sokole, ki v trdi borbi za obstanek čuvajo svoje svetle tradicije. Kakšen je pomen Aike, najstarejše viteške organizacije v Dalmaciji, nam zanosno pojasni Stipa Grabovac. Ali ure pritiskajo — in po dionistiha pritiskajo v prvo nadstropje tudi seljaki, volci. Z nami bi se radi razgovorili in poveslili. Kolika škoda, da ne moremo žrtvovati vsaj enega dne. Še komaj da smo si ogledali tik pod mestom park, kjer se priirajo viteške igre

— Živeli! Živeli! — nas v hrustu in tršču pozdravljajo množica ko spet zabrni motor našega ropotača. Dirjamo na povratku, da bi nam ostale v svetlem spominu te ure, ki smo jih preživeli v Sinju, in da jih ne bi omračila tista brezupna tuga, ki leži nad kamenito pokrajino, koder nas pelje cesta.

Urnih korakov se vzpnemo še do kliške trdnjave. Kakor po labirintu se žurimo po prehodih, stopniščih in terasah. Zaziramo se v prepele in si zamišljamo nekdanje strahovite napade Avarov, Turkov, Benečanov. Avstrijev. S polki krvi je omočeno to skalovje. Ali davno se je umiril pohlep osvajevalcev in dret tielji, ki so to iskali zavetja. Danes je Klis samo edinstven razglednik na Split in na morje. Tam doli vrvi novo življenje. Tam doli, na Jadranu, je naša usoda.

Prezgodaj obrano sadje ni za izvoz

Ker se še vedno pojavljajo pritožbe, da sadjarji prezgodaj obirajo sadje, ki je namenjeno za izvoz, se sadjarji opozarjajo na okoliščine banke uprave, ki je bila 30. julija razposlana sreskim naletelom in kmetijskim ustanovam in ki se glasi:

Sadjarstvo postaja od leta do leta važnejši vir dohodkov našega kmetovalca. V dravski banovini se proizvaja na tisoče vagonov žlahtnega sadja, od katerega se mnogo izvaž v tujino.

Obiranje sadja je pri nas mnogokje skrajno pomanjkljivo, zaradi česar izgubi naše sadje na trgu ugled in veljavo. Čas in način obiranja mnogo vplivata na kakovost pridelka. Prezgodaj obrano sadje ni dobrega okusa in je podvrženo gnilobi in grbančenju in izhlapevanju vode. Z nepravilnim obiranjem sadja so kmetovalci znatno škodovani tudi na množini pridelka, kajti plodovi pridobijo na svoji teži prav zadnje dni dozorevanja. Tudi pri prevozu je potrebno sadju poevetiti največjo pažnjo, ker se nepravilno vloženo sadje obolte in ekvari.

Sadje za svežo uporabo se mora brezpo-

gojno obirati z roko. Pri branju sadja, namenjenega za izvoz, je potrebno posvetiti največjo pažnjo pravčasnosti, to je ne prezgodnjemu obiranju, tako da pride na tujinski trg v čim boljšem stanju in sposobno za rabo.

Tako je treba paziti, da se češnje za prečno rabo ne obirajo prezgodaj, ker take češnje so neokusne in malovredne. Za prečno rabo se naj obirajo takrat, ko so dovolj zrele, vendar š čvrstega mesa, tako da pridejo na tuje trg lepo ohranjene. Obirajo se naj z roko tako, da ostanele v plodu peclji in voščena prevleka nepoškodovani. Prezrele češnje niso dobre za prečno uživanje, zato se ob priliki izvoza ne smejo deklarirati kot češnje za prečno uživanje.

Češnje, namenjene za predelavo, n. pr. za sušenje ali za marmelado, se morajo obirati šele takrat, ko so popolnoma zrele in okrog peclja nvele, ker takrat imajo v sebi največ sladkorja, od katerega je odvisna kvaleteta suhe češnje in marmelade.

Orehi se smejo obirati šele takrat, ko že razpoči zelena lupina na plodu. Plodovi se

Samotni mož ob južnem tečaju

Popularni raziskovalec in premagovalec obeh zemeljskih tečajev
admiral Byrd

Od zadnjih dni julija dalje ni bilo več nobenih poročil o admiralu Byrdu, vodji ameriške ekspedicije na južni tečaj. Byrd je bil sklenil, da prebije polarno zimo v samotni opazovalnici sredi večnega ledu in snega, kakšnih 200 km od ekspedicijskega oporišča »Male Amerike« ob Rossovem morju. Odsel je tja sam, da bi vršil meteorološka in druga opazovanja. Dolgo časa je bil v vsakodnevnem brezličnem stiku s svojimi ljudmi, potem pa ni bilo hipoma nobenega glasu o njem.

Ta molk je zbudil med člani ekspedicije in po vsem svetu seveda veliko skrb, posebno še, ker se je izjalovilo več rešilnih ekspedicijskih, ki so se podale iz Male Amerike proti samotni opazovalnici v Antarktidi. da pogledajo, kaj je z vodjo. Siloviti snežni viharji in zameti so prisilili te ekspedicije, da so se vrnile nazaj. Ljudje, ki so hoteli doseči Byrda s snežnim traktorjem v globokem snegu, niso našli več znamenj, ki so kazala pot do opazovalnice. Bili so se že najhujšega. A kakor veljajo zadnje ve-

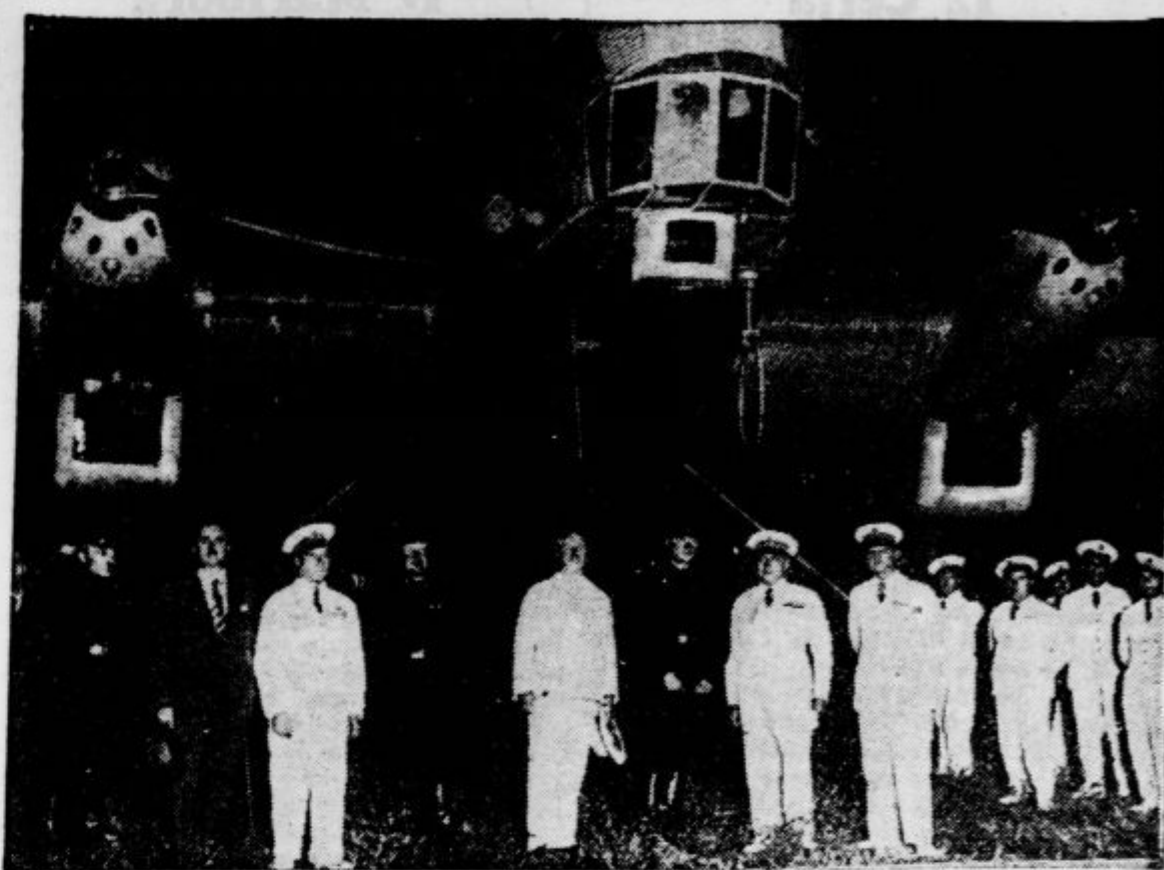
sti, se je Byrd spet oglasil. Je živ in zdrav, do molka pa ga je prisilila kvara v njegovi brezlični oddaljeni postaji. Sedaj pripravljajo njegovi ljudje novo ekspedicijo, ki naj prodre do najsamotnejšega moža ob južnem tečaju.

Ekspedicija admirala Byrda je ena največjih, kar se jih je kdaj mudilo v teh krajih. Odplula je z dvema ladjama do oporišča prve Byrdove ekspedicije v Kitovem zalivu Rossovega morja, do znamenite Male Amerike. Matična ladja, 11.000 tonski parnik »Jacob Ruppert« (pomožna ladja se imenuje »Bear of Oakland«), je odplul z Byrdom lanskega oktobra iz New Yorka. Ekspedicija je bila pripravljena s vso skrbjo, opremljena je zelo dobro, kar ni čudno, saj šteje več nego 60 mož med njimi celo število učenjakov. Na krovu »Jacob Rupperta« je bilo ob odhodu 160 psov za sani, tri krave za sveže mleko, tri navadna letala in eno posebno letalo (avtogi) za kartografsko snemanje novih ozemelj, 1 snežni traktor s kolesi in smuč-

mi, več kompletnih brezličnih postaj, 1200 cilindrov z gazolinom za letala, 400 ton olja z Dieslove motorje, 2000 ton kurilnega olja. Živeža pa ekspediciji tudi ne more zmanjkati, saj je samo matična ladja imela s seboj: 1500 t svežega mesa, 2 t prekajenega mesa, 25.000 tuntov pšenice moke, 2 t krušne moke, 3 t kave, 2 t sladkorja, 1 in pol t masla, 50 t posušene zelenjave, 10.000 škatelj konzerviranega mleka, 6000 tucatov jajc, 10 t raznih drugih živil in velike množine koncentriranega oranžnega in limonovega soka. Ekspediciji torej res ni treba gladovati.

Kar se tiče njenih znanstvenih nalog, gre v prvi vrsti za raziskanje neznanih predelov ob Rossovem in Weddellovem morju ter med njimi. Američani pa si obetajo poleg znanstvenih uspehov še veliko gospodarske koristi, kajti po njihovem mnenju skrivajo nepregledne ledene pušče Antarktidi v svojih globinah ogromne množine premoga in raznih rud.

Ruski letalci v Rimu

Posebna delegacija ruskih letalcev je na svojem poletu v Parizu obiskala tudi Rim, da vrne poset maršala Balbe I. 1929. Na sliki: rusko letalo na letališču Ciampino

Pet gramov radija

Japonska tretji največji imetnik radija na svetu

Japonska je do danes imela zelo majhne količine radija, komaj desetinke in stotine miligramov, s čimer raziskovalno delo ni bilo baš olajšano. Sedaj pa je to drugače, Japonska je postala na mah tretji največji imetnik radija na svetu.

To je zaslug »japonskih Rockefellerjev«, velebogataške družine Mitsuijev, ki so japonski znanosti darovali 5 g radija. Dosele je bilo na vsem Japonskem komaj za 2 g radija, odslej jih bo 7 g.

Amerika ima naravno največje količine radija, saj ga prideluje doma, Francija je na drugem mestu, a na tretjem je Japonska. Z darom, ki ga je prejela znanost od družine Mitsui, se ji otvorijo čisto nova področja raziskovanja. Družina Mitsui pa je dala na razpolago tudi velike vsote za osnove specialnih laboratorijev za ta raziskovanja, pred vsem zato, ker je rak

na Japonskem zelo razširjena bolezen in je zdraviljenje z radijem doslej najučinkovitejše. V sami družini teh milijarderjev sta dva, ki imata to bolezen in to je tudi povod, da je prišlo do tega daru.

Mitsuijci so najbogatejši ljudje na Daljnem vzhodu. Vse važnejše japonske industrije so neposredno ali posredno v njihovih rokah, razen tega kontrolirajo v velikem obsegu plovo in banke. Ne grabijo pa samo denarja skupaj, temveč ga znajo za vzgojne in znanstvene svrhe tudi izdati. Seveda pravijo, da so takšni njihovi darovi samo nekakšen pogoj za to, da smejo Mitsuijci izvajati ves oboroževalni program Japonske, kar jim že samo donosa premožne stotine milijonov. A tudi v tem primeru je 5 g radija velik dar, saj predstavljajo milijonsko vrednost.

Doumergue spet v Parizu

Ministrski predsednik Gaston Doumergue se je vrnil v Pariz, kjer ga je na kolodvoru sprejela in navdušeno pozdravila velika množica. Ministrski predsednik je šel takoj v vnanje ministrstvo, kjer je bilo važno posvetovanje v zvezi z zadnjimi dogodki v Avstriji in Nemčiji.

31.000 m nad zemljo

Znani stuttgartski fizik prof. Regener je zaključil nov krog eksperimentov z avtomobilnimi registriranimi baloni, ki so se dvignili do višine 31 km, torej dosti višje nego doslej vsi stratosferni letalci.

Instrumenti, ki so bili v teh balonih, so se vrnili nepoškodovani na zemljo in so prinesli celo vrsto novih podatkov. Tako je gotovo, da je že v višini 16 km plast ozona, o kateri do danes nismo ničesar vedeli. Tudi o kozmičnih žarkih so zabeležili instrumenti nove podrobnosti.

Dramatičen polet v stratosfero

Kakor smo te dni poročali, so Američani Kepner, Anderson in Stevens izvedli polet s ogromnim balonom v stratosfero, ki bi se končal v starih časih, ko še niso poznali padal, brezpogojno tragično. V stratosferi višini se je plašč balona raztrgal (vidno na naši sliki) in letalci so morali s padali poskakati iz gondole. Val se se rešili.

Oglas, najboljša reklama

Psihotehnični zavod v Curihu je pretekli mesec povprašal okrog 8000 kupovalcev v petih veletrgovinah štirih švicarskih mest, kaj jih je nspolilo k temu, da so šli nakupovati baš v te trgovine.

Iz odgovorov je razvidno, da jih je sledilo največ glasov v listih, in sicer 44,2 odst., 24,9 odst. kupovalcev je stopilo v te trgovine pod vplivom izloženih oken, na ostale pa so vplivali lepaki, kinematografske reklame, prospekti in znanci.

Konec »Mauretanije«

Ta mesec nastopi znameniti prekomornik »Mauretania« svoje zadnje potovanje iz Evrope v Ameriko. »Mauretanijska« sestra nič manj znamenite »Luzitanijske«, je eden največjih in najstarejših brzih parnikov angleške mornarice. Skoraj 30 let je bila najhitrejša ladja za prevažanje potnikov preko Atlantika, pred kalifornskimi tremi leti pa ji je ta ponosni naslov odvzel nemški parnik »Bremen«. Po njenem bližnjem potovanju v Ameriko bodo »Mauretanijske« razdirli in prodali kot staro železo.

Cesarjev sin ustreljen kot vohun

Tragedija nezakonskega sina mehikanskega cesarja Maksimilijana

Francoski častnik Emile Chassard je izdal knjigo »Vohuni v Parizu«, v kateri opisuje tudi obravnavo proti nekemu Sedanu, ki so ga 10. oktobra 1917 ustrelili v Vincennes kot vohuna. Chassard je tej obravnavi sam prisostvoval kot opazovalec po naročilu pariškega vojaškega guvernerja. Stvar sama na sebi ne bi bila bogve kako zanimiva, da ni stalo v obsodbi, da je Sedano sin mehiškega cesarja Maksimilijana Habsburškega.

Do danes je pač le malokdo vedel, da je nesrečni Habsburžan, ki je svoj pohlep po vladarski kroni tako tragično plačal pred puškami v Queretaru, imel sina. Imel ga je, dasi ni bil to legitimen sin. Mati mu je bila lepa španjolka, ki jo je Maksimilijan spoznal l. 1866. Malo mesecev po njegovi smrti je umrla tudi mati in dečka, ki so ga krstili pod materinim imenom Sedano y Leguizano, so spravili v Pariz.

Dunajski dvor je dobro vedel za tega ilegitalnega sina Maksimilijanovega in nečaka Franca Jožefa, a na večkratno prošnjo za podporo ni dal Dunaj niti odgovora. Dečka se je usmilil neki bogati Mehčan po imenu Juan Bringas, ki je živel v

Parizu, in se zavzel zanj. Sedano pa je dobro vedel za svoje pokolenje in to je bilo gotovo največ krivo, da je hotel igrati velikega gospoda. Sicer sta mu bila visoko letanje in razsipnost v krvi že po očetu, kateremu je bil tudi na zunanjo zelo podoben. Kmalu je zašel v ogromne dolgovne in ko mu je rednik ustavil podpore, je poskušal svojo srečo z dvomljivimi posli. Leta 1887 se je poročil z neko Francozinja, a tudi njegov zakon je bil nesrečen.

Ob izbruhu svetovne vojne je bil Sedano v Španiji in se je dal zavesti v vohunsko službo za osrednje sile. Poslali so ga v Pariz, kjer je policija kmalu dognala, da čisto pošilja pisma v švico. Nekoliko teh pisem so presegli, našli so, da so v njih skrivno pisavo napisana neka sporočila vojaškega značaja in so ga aretirali. Več nego dve leti je bil v zaporu, ob koncu junija 1917 pa je prišel pred vojno sodišče. Zaman se je skušal zagovarjati, da je bil le žrtev neznanih mu ljudi in da niti ni vedel, kaj je v pismih, ki so jih prestregli. Obsodili so ga na smrt in tudi ustrelili. Tako je usoda sinu pripravila podoben, samo bolj nečasten konec nego očetu.

Državniki na počitnicah

Predsednik italijanske vlade se udeležuje pomorskih manevrov na Jadranu!

Prijetna usmrtitev

Te dni so v Verviersu v Belgiji »justificirali« nekega Italijana, ki je bil umoril svojo ženo. Mož se bo lahko navzlic svoji usmrtitvi še dolgo veselil življenja, čeprav v ječi.

V Belgiji namreč ni navade, da bi smrtno obsodbo v resnici izvršili. Obojenca justificirajo samo z lepokom, to se pravi: na primeren javnem mestu razstavijo desko z napisom, da se obojenec usmrti, dva orožnika pa strazita to desko celo uro z golo sabljo.

S pravnega stališča smatrajo obojenca potem za mrtvega, pravici je zatoščeno in zločinec je prenehal biti član človeške družbe.

Električna centrala za dva milijona konjskih sil

Na reki Colorado gradijo Američani velikansko hidroelektrično centralo, katere generatorji in drugi stroji bodo največji, kar jih je svet videl. Samo generatorjev bo imela centrala 17 in vsak bo proizvajal za 110.800 k. s. toka, skupaj torej okrog 2 milijona konjskih sil.

Za primerjavo navajamo, da so doslej največji stroji te vrste, ki so jih zgradili Rusi, dobavljali »samo« po 104.000 k. s.

»Zadnje zatočišče morale«

Pariški listi ugotavljajo ironično, da je znamenita pariška Umetnostna šola očitno »zadnje zatočišče morale«, kajti tam so se gojenke energično postavile za moralno in so svoje zahteve tudi uveljavile. Že doslej so imele v kiparskem oddelku moški in ženske ločen pouk. K bodočim kiparkam so imele izmed moških dostop samo profesor in seveda goji model. Pred kratkim je vodstvo šole sklenilo, da bo oba oddelka zaradi štednje združilo, pa so se ženske tako krepko uprle, da so morale ta sklep razveljaviti.

MNOGI NE VEDO...

da vsebuje tucat jajc četrta litra vode; da je zidna lastavica najhitrejši letalec v pticjem svetu; da so posebni eksperti opazovali gospodinjstvo pri pripravljanju jabolčnega štruklja ter našli, da napravi ženska pri tem delu 143 korakov. Potem so preložili kuhinjsko pohištvo in so videli, da se je znanjšalo število korakov na 24.

Ta je kriv Dollfussove smrti

Dr. O. G. Wachter, avstrijskega generala, ki je organiziral nacistični puč na Dunaju, pa je pravčasno zbežal v Nemčijo.

Carigrajske mačke

Carigrajski mestni svet se je bavil z vprašanjem mačje nadloge, ki prebivalstvu na svojo vsiljivostjo in krkanjem ne da miru. Mačk je po neki cenitvi najmanj 30.000. Mestni svet je sklenil, da se vse te živali polove in spravijo na neki otok v Marmarskem morju, da poginejo od glada na isti način, kakor so končali svojočasno prosluti carigrajski psi.

K dogodkom v Alžiriji

Pogled na neki trg v Constantini, kjer so muslimani izpraznili židovske trgovine in skladišča ter pometali blago na cesto

Vlažna leta na vidiku

Profesor Magnan s francoskega kolegijskega prerokuje prihod vlažnih let. Pravi, da moremo računati s ciklom 16 takšnih let in se opira pri tem na podatke iz preteklosti.

Od l. 1806 do 1825 so bila poletja suha in zime mrzle, od l. 1886 do 1900 isto tako, od 1909 do 1917 so prevladovala vlažna poletja in hude zime, od l. 1917 dalje so bila poletja suha in vroča.

Šele okrog l. 1950 bo po periodi vlažnih let nastopila spet perioda suhih in vročih let.

Prince Sigwart in švedski kralj

Kakor poročajo iz Stockholma je sin švedskega prestolonaslednika, princ Sigwart, izločen iz švedske armade, kjer je imel čin rezervnega poročnika v gardi in nekega pehotnega polku. Na kraljevo zahtevo se je moral princ že v marcu po svoji poroki z Berlinčanko Eriko Patzekovo odpovedati prestolonasledstvu in sprejeti ime Bernadotte. V dvornih krogih označujejo vesti, da se je kralj Gustav na Rivieri pobotal s svojim vnucom in njegovo ženo, kot neresnične.

Pilsudskega sin v čsl. vojski

Sin poljskega vojnega ministra maršala Pilsudskega, major Pilsudski, služi ta čas pri 11. češkoslovaškem pehotnem polku v Pisku. Tu ostane mesec dni. Pred njim se je mudil pri istem polku neki visoki romunski častnik.

A NEKDOTA

Ko je Hindenburg prvič kandidiral za državnega predsednika, je šel na volilni dan kakor običajno ob desetih zvečer spat. Volilni rezultati ta čas še niso bili znani. Drugo jutro je stopil Hindenburgov sin k njegovi postelji in mu sporočil, da je izvoljen za državnega predsednika. »No, potem lahko mirno spim še eno urico,« je odvrnil stari maršal pokojno.

VS AK DAN ENA

»Moja žena je pravi anđel!«

(»Politiken«)

